

PORABJE Z OTROŠKIMI OČMI

Pravljčni pogled

PORABJE Z OTROŠKIMI OČMI

Pravljичni pogled

2025

AVSTRIJA

GORNJI SENIK /
FELSŐSZÖLNÖK

DOLNJI SENIK /
ALSÓSZÖLNÖK

SAKALOVCI /
SZAKONYFALU

VERICA-RITKAROVCI /
KÉTVÖLGY

STEVANOVCI /
APÁTISTVÁNFALVA

ANDOVCI /
ORFALU

SLOVENSKA VES /
RÁBATÓTFALU

MONÓSTER /
SZENTGOTTHÁRD

JEZERO HÁRSAS /
HÁRSAS TÓ

SLOVENIJA

Kazalo

Predgovor 3

ANDOVCI 7

DOLNJI SENIK 25

GORNJI SENIK 41

MONOŠTER 55

SAKALOVCI 67

SLOVENSKA VES 79

ŠTEVANOVCi 87

VERICA-RITKAROVCI 101

Pravlјice Porabja – prilagoditev za lahko branje 119

Literatura 120

Predgovor

Dragi raziskovalci besed, spoštovani iskalci zgodb,

pred vami je vstopnica v svet, kjer domišljija prepleta resničnost z najglobljimi sanjami preteklosti. Pred vami so pravljčni zakladi, ki čakajo, da jih odkrijete.

Pravljice niso le zgodbe iz preteklosti – so živa dediščina, ki prehaja iz roda v rod, oblikuje našo domišljijo in nas uči razumeti svet. Vsaka beseda nosi odmev davnih časov in vsaka poved odstira miselne pokrajine, v katerih se prepletajo zgodovina, kultura in jezikovna identiteta. V publikaciji *Porabje z otroškimi očmi. Pravljični pogled* vstopamo v prostore ljudske domišljije, kjer so se skozi stoletja tkali spomini, vrednote in modrosti naših prednikov.

Pravljice so pomemben del kulturne dediščine Porabja. Njihovo bogastvo in sporočilnost smo želeli približati mlajšim bralcem, zato smo iz ljudskega izročila, zbranega v knjigi *Pripovedno izročilo Slovencev v Porabju. Pravljljice in povedke z zvočnih posnetkov Milka Matičetovega* (uredili Marija Kozar Mukič, Monika Kropelj Telban in Dušan Mukič), izbrali najbolj posebne in sporočilno bogate pravljice za posamezne kraje v Porabju. Pri izboru in prilagoditvi je sodeloval Dušan Mukič, ki je pravljice prevedel v madžarščino, s čimer smo želeli zagotoviti njihovo dostopnost širšemu krogu otrok in učencev.

S publikacijo vas vabimo na čarobni sprehod po pripovednem parketu Porabja. Vsak kraj ima svojo zgodbo in vsak kotiček nosi sledi pravljčnega izročila, ki nas nagovarja. Osem skrbno izbranih pravljic odpira vrata v svet, kjer meja med resničnostjo in domišljijo ni ostra črta, temveč most, po katerem stopamo vsi – otroci, učitelji, starši, raziskovalci in ljubitelji besede.

Zbirko dodatno bogatijo premišljeno oblikovani ustvarjalni in raziskovalni elementi, ki bralcem omogočajo poglobljeno, igrivo doživljanje zgodb. Vsako pravljico tako

spremlja izštevanka, pesem ali domislica, ki tematsko podčrta njeno vsebino in z ritmom, humorjem ali domišljijsko noto vnaša dinamiko v doživljanje pripovedi. Poleg tega so dodani tudi izzivi oziroma raziskovalne naloge, ki otroke vabijo k samostojnemu razmišljanju, opazovanju, likovnemu ustvarjanju ali iskanju odgovorov v naravi, zgodovini in simboliki zgodb. Na ta način pravljice presegajo literarno branje in postajajo izhodišče za medpredmetno, ustvarjalno in raziskovalno učenje.

V sklopu strokovno-razvojne naloge smo pravljice ne le zbrali, temveč jih tudi jezikovno prilagodili in nadgradili s sodobnimi pedagoškimi pristopi. Učitelji so jih že ponesli v razrede in približali otrokom z branjem, pripovedovanjem in ustvarjalnimi dejavnostmi. Pravljice niso ostale le zapisane – zaživele so v glasovih učencev, dijakov in študentov, v zvoku, ki odmeva v treh jezikih: slovenščini, porabščini in madžarščini. Vsaka pravljica v sebi nosi neprecenljivo vrednost – ne le kot literarna forma, temveč kot živo kulturno tkivo, ki povezuje generacije in ohranja identiteto skupnosti.

Zgodbe nas ne učijo le o preteklosti, ampak nam pomagajo razumeti sedanost in sanjati prihodnost. Ko jih prebiramo, poslušamo in pripovedujemo naprej, ustvarjamo prostor, kjer lahko vsi vsaj za trenutek ostanemo otroci. Publikacija pred vami je dokaz, da pravljice ni omejeno samo na knjige – je v nas, naših besedah in našem doživljanju sveta.

Naj vas pravljicne poti Porabja vodijo skozi kraje in čase, jezike in izročila ter skozi zgodbe, ki nikoli ne zbledijo. Povabite jih v svoje misli, delite jih naprej in pustite, da vam govorijo.

S spoštovanjem do dediščine in z radostjo otroškega čudenja,

urednice

Andovci

Legenda Črne mlake

Če demo z Andovec prauti Farkašovcon po gaušči, za en malo pridemo do čüdnoga močvirnoga svetá. Domanji lidjé pravijo toma mesta, ka je tau Črna mlaka.

Sploj davnik je tü bilau edno malo jezero. Tau jezero je bilau sploj globko, prej nej mejlo poda. Stari lidjé z Andovec se ešče spominajo, kak so njin tau njigvi dedi pa babe parpovejdali. Tü je v tau lejpoj krajini stala edna mala ves, ešče cirkev so tü meli. Pa so prej v tau maloj vesi sploj dobri lidjé živelí.

Zgaudilo se pa je, ka je grato strašen viher, taši vöter je zapijo, ka so se boričje podérali, zemla se je trausila, mala ves pa se je pogroznila v jezero. Potejn je vse tijo gratalo, mér je bijo, drejvdje je tadala raslo v gaušči, ftiči so si gnejzda redili pa žalostno popejvali od zranka do večera.

Leta so šla, prišlo je sedmo leto. Te se je nika čüdnoga zgaudilo, z jezera je vöpogledno križ cirkve. Malo cajta ga je bilau videti, potejn se je pá pogrožno v vodau. Lidjé, steri so tau v pamet zeli, so se parstrašili, do križa so se nej vüпали titi ali plavati. Zgaudilo se pa je, ka se je eden pastér, steri je tan par mlaki krave paso, začno valiti, ka on pride do križa, če se pá pokaže. Ka prej dobro vej plavati, pa srcé ne nosi v lačaj.

Tak se je zgaudilo tü. Za seden lejt, da se je križ pá pokazo z vodé, je bijo lejpi sunčen dén. Pastér je skočo v vodau pa je plavo do križa. V tistoj minuti, ka se je tekno križa, je skričo, pa se s križon vred pogrožno v jezero. Voda je zavrela, te se pa je sčistila.

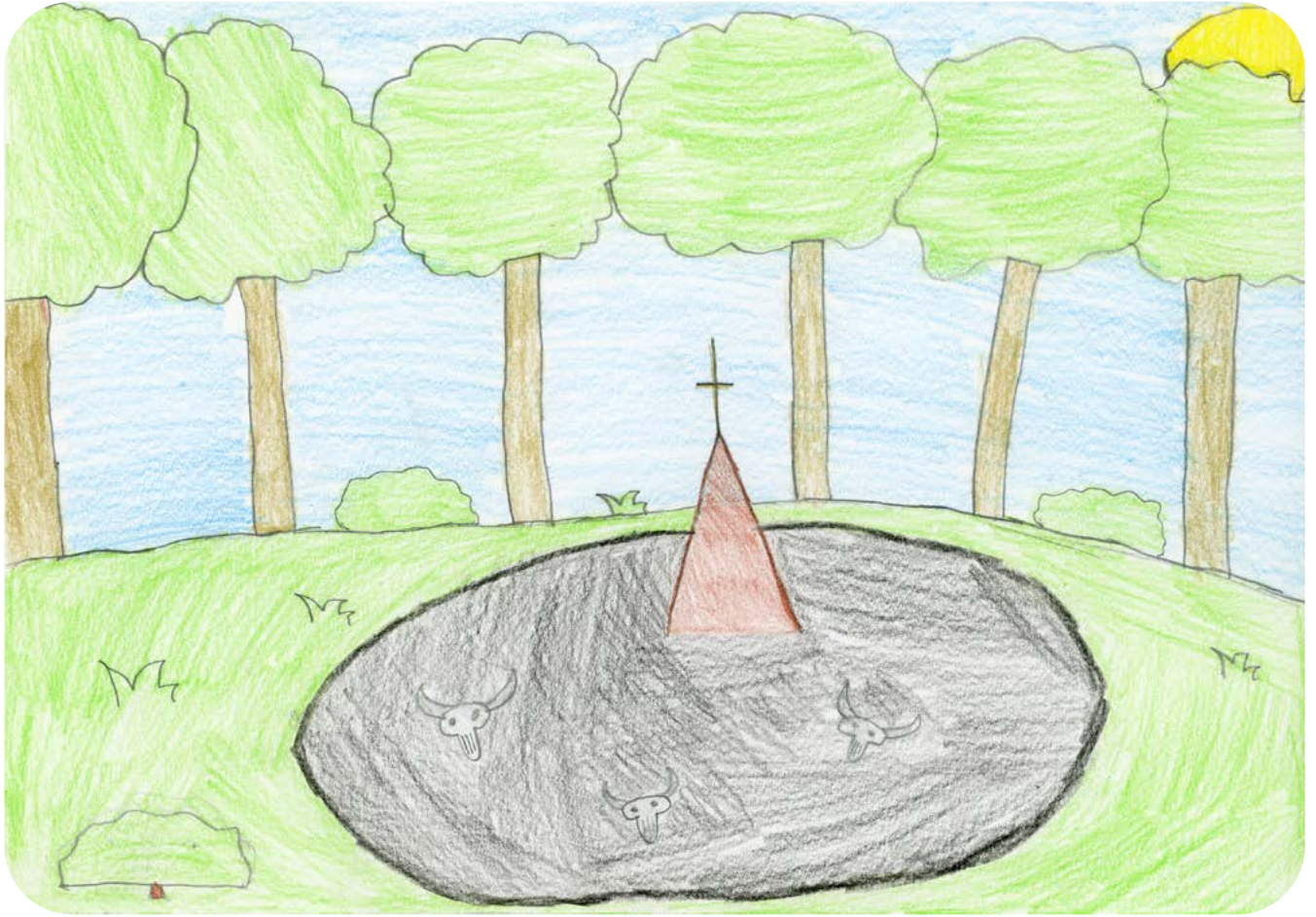
Ali ka se je zgaudilo tadala? Za en malo se je njegva kravdja čreda, stera se je tan pasla na krauma jezera, tü pogroznila v vodau. Več je nej pastéra pa nej njegve črede bilau. Nej so več goraprišli, voda je je nej goraparnesla. Lidjé, steri so se tan zbrali na tau priliko, so stali, kak

če bi trdi gratali. Od straja so tarpetali, da so zaglednili, ka z jezera začne voda vötečti. Eden mali bister potok je začno tečti prausti dolini, skauz gaušče tadala, tadala, daleč ...

Od tistoga časa, ka se je tau zgaudio, je minaulo več stau lejt. Če demo z Andovec v gaušči po pejški pauti, pa stanemo par Črnoj mlaki, ešče gnesdén vidimo dosta kamenja pa drüdje ostanke tiste male, lejpe vesi. V tau Črno mlako ešče gnesdén nišče ne smej staupiti. Vse je tijo par Črnoj mlaki, samo ftiči popejvajo. Pa ešče bister potok, steri tečé v dolino, kak srebrna kača se süče med boričami. Tauma pototja pravijo Zala ali Sala. Tečé v Blatno jezero.

Parpovejdao, ka so v Balatoni že večkrat najšli oré tisti krav, stere so se pogroznile v Črnoj mlaki pa tau, ka je té oré bistra Zala táodnesla.

Legenda Črne mlake

Če gremo iz Andovcev proti Farkašovcem po gozdu, kmalu pridemo do čudnega močvirnega sveta. Domači ljudje temu mestu pravijo Črna mlaka.

Nekoč davno je bilo tukaj majhno jezero, ki je bilo zelo globoko, baje ni imelo dna. Stari ljudje iz Andovcev se še spominjajo, kaj so jim njihovi dedki in babice pripovedovali. Tu, v tej lepi pokrajini je stala vasica, še cerkev je imela. Pa so baje v tej vasici živeli zelo dobri ljudje.

Zgodilo se pa je, da je nastal strašen vihar, takšen veter je zapihal, da so se bori podirali, zemlja se je tresla, vasica se je pogreznila v jezero. Potem je vse potihnilo, zavladal je mir, drevje je naprej raslo v gozdu, ptiči so si spletali gnezda in žalostno peli od jutra do večera.

Leta so tekla, prišlo je sedmo leto. Takrat se je pripetilo nekaj čudnega, iz jezera je pokukal cerkveni križ. Malo časa ga je bilo videti, potem se je spet pogreznil v vodo. Ljudje, ki so to opazili, so bili prestrašeni, do križa si niso upali iti ali plavati.

Zgodilo se pa je, da se je pastir, ki je tam pri jezeru pasel krave, začel bahati, da pride do križa, če se spet pokaže. Češ da dobro zna plavati in srca ne nosi v hlačah.

Tako se je zgodilo. Čez sedem let, ko se je križ spet pokazal iz vode, je bil lep sončen dan. Pastir je skočil v vodo in plaval do križa. V tistem hipu, ko se ga je dotaknil, je zakričal in se s križem vred pogreznil v jezero. Voda je zabrbotala, nato pa se umirila.

Toda kaj se je zgodilo potem? Kmalu se je njegova kravja čreda, ki se je pasla ob jezeru, prav tako pogreznila v vodo. Pa ni bilo več ne pastirja ne njegove črede. Niso se več prikazali na gladini, voda jih ni več prinesla gori. Ljudje, ki so se ob tem dogodku zbrali pri jezeru, so obstali, kakor če bi otrdeli. Od strahu so vztrepotali, ko so zagledali, da voda

začne odtekati iz jezera. Majhen, bister potoček je začel teči skozi gozd v dolino, dalje, dalje, daleč ...

Od takrat, ko se je to zgodilo, je minilo več sto let. Če gremo iz Andovcev po gozdni pešpoti in se ustavimo ob Črni mlaki, še dandanes vidimo veliko kamenja in drugih ostankov tiste male, lepe vasi. V Črno mlako pa še dandanes nihče ne sme stopiti. Tam je vse tiho, samo ptiči prepevajo. Pa še bistri potoček, ki teče v dolino, se kot srebrna kača suče med bori. Temu potoku pravijo Zala ali Sala, teče v Blatno jezero.

Pripovedujejo, da so v Blatnem jezeru že večkrat našli rogove tistih krav, ki so se pogreznile v Črno mlako, in da je te rogove tja odnesla bistra Zala.

 SLOVENSKO

Legenda Črne mlake

Če gremo iz vasi Andovci proti Farkašovcem in se sprehodimo skozi gozd, pridemo do močvirja. Temu kraju domačini pravijo Črna mlaka.

V starih časih je bila tam globoka mlaka, brez dna. Starejši prebivalci Andovcev se spomnijo, kako so jim njihovi dedki in babice pripovedovali zgodbe o Črni mlaki.

V tej lepi pokrajini je nekoč stala vasica, ki je imela tudi cerkev. Ljudje v vasi so bili prijazni.

Nekega dne je nastal hud vihar. Veter je bil močan, drevesa so se podirala, zemlja se je tresla. Vasica se je pogreznila v mlako.

Ko je vihar ponehal, so drevesa spet rasla, ptice pa so žalostno pele od jutra do večera.

Minevala so leta. Prišlo je sedmo leto. Takrat se je iz mlake prikazal cerkveni križ. Malo časa je bil viden, potem pa se je spet pogreznil v vodo. Ljudje, ki so ga videli, so bili prestrašeni in se niso upali približati mlaki.

Nekega dne se je pastir, ki je tam pasel krave, pohvalil, da bo prišel do križa, če se spet pojavi. Rekel je, da zna dobro plavati in da ga ni strah.

Čez sedem let se je križ znova prikazal iz vode. Bil je lep sončen dan. Pastir je skočil v vodo in plaval do križa. Ko se ga je dotaknil, je zakričal in se s križem vred pogreznil v mlako. Voda je zabrbotala, nato pa se umirila.

Kaj se je zgodilo potem? Pastirjeve krave, ki so se pasle ob mlaki, so se prav tako pogreznile v vodo. Pastirja in krav ni bilo več nazaj na površje. Ljudje, ki so to videli, so bili prestrašeni. Potem so opazili, da je voda iz mlake začela odtekat. Majhen potoček je začel teči skozi gozd v dolino.

Od takrat je minilo več sto let. Če gremo iz Andovcev po gozdni poti in se ustavimo ob Črni mlaki, lahko še vedno vidimo kamenje in druge ostanke tiste vasi. V Črno mlako pa danes nihče ne stopi. Tam je vse tiho, le ptice prepevajo. Bister potoček teče v dolino med drevesi. Podoben je srebrni kači. Temu potoku pravijo Zala ali Sala in teče v Blatno jezero.

Ljudje pripovedujejo, da so v Blatnem jezeru večkrat našli rogove tistih krav, ki so se pogreznile v Črno mlako. Pravijo, da je rogove tja prinesel potok Zala.

A Fekete-tó legendája

Ha Orfaluból az erdőn át indulunk Farkasfa felé, nemsokára egy különös, mocsaras helyre érkezünk. A falubeliek ezt Fekete-tónak nevezik.

Valamikor hajdanán ott egy tavacska volt, amely állítólag nagyon mély, feneketlen volt. Orfaluban az idősek még emlékeznek arra, miket meséltek nekik a nagyapáik és a nagyanyáik. Itt, ezen a szép vidéken egy falu állt, még temploma is volt. És azt mondják, nagyon jó emberek lakták.

Történt azonban, hogy nagy vihar kerekedett, és olyan erős szél fújt, hogy a fenyőfák kidőltek, a föld rengett, a falu pedig elsüllyedt a tóban. Azután minden elhalkult, béke honolt, a fák újra nőttek az erdőben, a madarak fészkeket raktak és szomorúan daloltak reggeltől estig.

Teltek-múltak az évek, elérkezett a hetedik esztendő is. Akkor valami nagyon szokatlan dolog történt: a tóból kikandikált a templom keresztje. Csak egy egészen rövid ideig látszott, azután ismét elsüllyedt a vízben. Az emberek, akik ezt észrevették, nagyon megrémültek, senki sem mert a kereszthez menni vagy úszni.

Úgy esett azonban, hogy egy pásztor a tó mellett legeltette a teheneit és elkezdett hengegni, hogy ő bizony eljut a keresztig, ha még egyszer megjelenne. Hiszen jó úszó és helyén van a szíve.

Így is lett. Hét év múlva, amikor a kereszt ismét felbukkant a vízből, szép, napos idő volt. A pásztor beugrott a vízbe és odaúszott a kereszthez. Abban a pillanatban, hogy hozzáért, felkiáltott és a kereszttel együtt elmerült a tóban. A víz megpezsdült, azután pedig elcsitult.

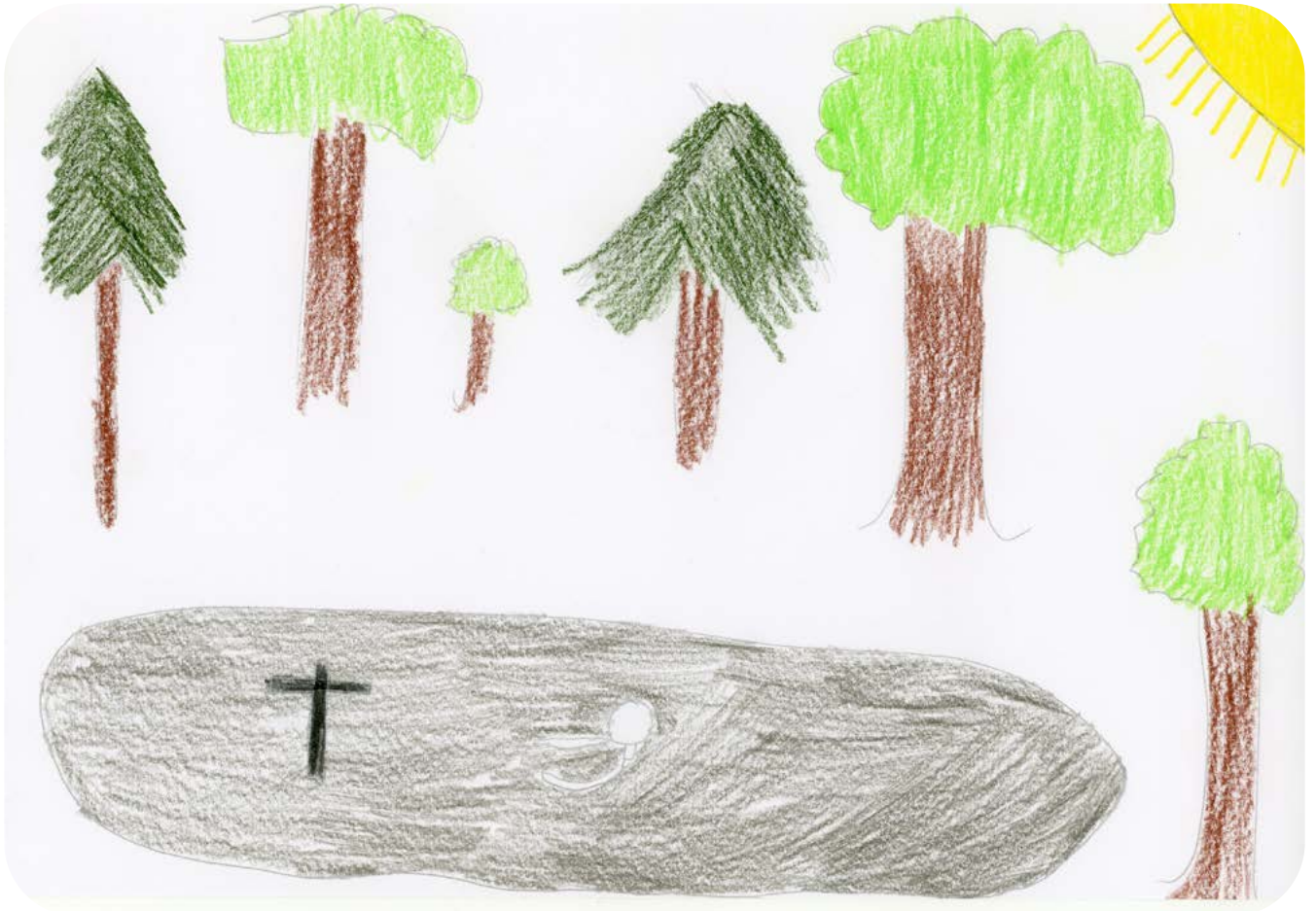
De mi történt azután? Nemsokára a tó partján legelő tehéncordája is a vízbe merült. Se híre, se hamva nem volt sem a pásztornak, sem az állatainak. Nem jöttek fel többé a felszínre, a víz már nem vetette fel őket. A történeket a tó partjáról figyelő emberek szinte megmerevedtek. Megremegtek a félelemtől, amikor észrevették, hogy a víz elkezd kifolyni a tóból. Egy kicsi, sebes patak eredt meg az erdőn keresztül a völgybe, egyre csak folyt, a messzeségbe folyt...

Azóta, hogy ez megtörtént, több száz év telt el. Ha Orfaluból az erdei gyalogúton indulunk el és megállunk a Fekete-tónál, még manapság is sok követ látunk, meg a hajdanvolt szép falucska más maradványait. A Fekete-tóhoz ma senki nem léphet közel. Ott csend

honol, csak a madarak dalolnak. A völgybe igyekvő sebes patakocska ezüst kígyóként kanyarog a fenyőfák között. A patakot Zalának vagy Szalának hívják és a Balatonba folyik.

Azt mesélik, hogy a Balatonban már többször megtalálták a Fekete-tóba merült tehének szarvait és hogy ezeket a sebes Zala-patak vitte oda.

Dušan Mukič:

Mlakovski križ

(odlomek)

Mali Djanček krave pasó
Skraj vodé pri Mlakovci,
Z Ilonkov je vküper raso,
Nej sta štela svoji dni.

»Gda mo veuki, žena boš mi« -
Ji je gučo nemarkajp.
»Tvoja bouden« - prav'la pojbi,
Sam' devet sta mela lejt.

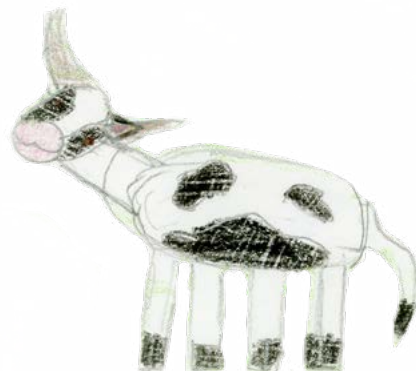
Laden vöter je popino,
Gda sta 'ške na tranki b'lá -
Brž oblak je kmični prišo,
Je grmelo že z nebá.

Dva deteta sta letela,
Zemla se je trausila,
Krave sta na samon njala
Paj Bogá sta prosila.

Mlakovska vés preminaula,
Nej sta najšla več domau,
Praščala je vsikša drejva,
Cerkev prišla pod vodau.

Vse na gnauk je tüjo bílo,
Jezero je glatko b'lau -
Djanček z Ilonkov je milo
V Andovci pri botri spau.

(...)

IZZIV: SLEDI IZGUBLJENE VASI

Legenda o Črni mlaki pripoveduje o skrivnostni vasi, ki jo je zalila voda, na mestu, kjer je bila vas, pa je nastalo jezero brez dna. Iz jezera se od tedaj vsakih sedem let prikaže cerkveni križ. Pripoveduje tudi o pogumnem pastirju, ki je skušal doseči križ, a se je skupaj s svojo čredo pogreznil v globoko jezero.

Predstavljaš si, da si raziskovalec/-ka in iščeš sledi te izgubljene vasi. Na podlagi opisa iz legende naredi zemljevid poti do Črne mlake. Označi, kje se je nekoč nahajala vas. Kje naj bi stal cerkveni križ? Kako teče potok Zala in kam?

Nariši, kako bi bila videti pogreznjena vas, če bi jo danes ponovno odkrili. Bi našli ruševine? Morda kakšen star zvon ali zaklad?

Kaj meniš, zakaj je nastala legenda o Črni mlaki? So si jo ljudje izmislili, da bi z njo svarili, ali pa ima morda resnično ozadje?

Obišči Črno mlako, dobro opazuj naravo ... Mogoče boš našel/-a kravji rog, ki ga Zala še ni odnesla v Blatno jezero.

▶ POUSTVARJANJE.
ČRNE MLAKE, ZÓRA KISS,
GIMNAZIJA MONOŠTER

▶ ČRNA MLAKA
4K – POSNETEK Z
DRONOM, PORABJE

NARIŠI ZEMLJEVID PRAVLJIČNEGA SVETA ...

Dolnji Senik

Zakunjeni mlin

Biu je en mlin, gé so vodnék lidgé mleli, vnoči pa vrazgé. Gnauk pa je mlinar pravo, če bi se eden takši človek najšo, šteri bi njegvi mlin oslobaudo od toga, bi ma on dosta pa dosta penez dau.

Zdaj se je rejsan eden najšo pa pravo, ka proba. Un dé nut v té mlin. Nut v mlin je üšo pa na srejudi mlina na srteli odjen naložo pa tan sejdo pa na gosli igro. Vnoči, da je dvanajset vöra bila, so se gnauk začnile kolé obračati samé od séba. Te so ma že vlaské kumas šli, prej ka pa zdaj bau?

Gnauk so se pa dvera oprla, vrag je nutparneso en žakeu penez pa tan dojvčesno par kamli, ka de prej peneze mlo. Pa je naprejpogledno pa vüdo čleka. Naprej je na njega leto pa pravo:

»Ka pa ti iškeš tü? Ka pa če te ge zdaj raztrgan?«

Tisti pa je li igro pa pravo:

»Ka 'š me pa trgo, vejpa vidiš, ka ti lepau igran?«

Poslüšo ga je pa li igro pa li igro. Te ga je vrag en cajt poslüšo, gnauk pa samo pito:

»Ti bi tau namé nej mogo navčiti?«

»A, tebé je nej mogauče navčiti, ka trde prste maš.«

Škrabce je emo, nej prste. Te pa ma je pravo:

»Nej bi ti mogo té prste malo méke napraviti?«

»Je, kaj nej, vej je pa ge napravin, sam če 'š držo.«

Un pa držo. Tan v mlini gestejo takše lüknje pa zaglezde. Velo ma je:

»Tü prste nutdej.«

Un je prste v zaglezdo nutdjau. Zdaj je te v zaglezdi nut biu pa so se ma prsti stiskavali. Vragej je že više bilau pa je kričo:

»Püsti me, zdaj že dojde.«

»Ne pistin te tačas, ka mi ne obečaš, ka več nikdar es ne prideš,« ma je pravo.

Te ma je pa vrag obečo, ka več nikdar ta ne pride, samo aj ga pisti. Dje, un pa li prste gnau, gnau, vrag je pa gnauk skočo pa prste prejkvtrgno. Tan je je njau pa odleto tavö.

Té človek je mlin oslobaudo, že vnoči tö so leko lidgé nutšli. Gnauk pa je mrau tisti človek, šteri je vragej prste prejkvtrgno. Odišo je gor v nebesa. V nebesa so ga nej püstili.

Odišo je doj v pekeu. Da so vrazgé vidli, ka tisti človek dé, so dojzaprli pekeu pa se drli: »Toga ne püstite nut, ka nan vse prste vkrajstrga.«

Tak so ga v pekeu tö nej nutpüstili.

Prekleti mlin

Nekoč je bil mlin, kjer so podnevi mleli ljudje, ponoči pa hudiči. Mlinar je razglasil, če bi se le našel tak človek, ki bi njegov mlin osvobodil prekletstva. Tistemu bi dal veliko, veliko denarja.

Res se je našel nekdo, ki je rekel, da bo poskusil. Vstopil bo v ta mlin. To je tudi storil in sredi mlina na tleh zakuril ogenj in tam igral na violino. Ura je bila dvanajst ponoči, ko so se začela mlinska kolesa sama od sebe obračati. Takrat so človeku lasje že stali pokonci, češ kaj pa bo zdaj?

Naenkrat so se odprla vrata, hudič je prinesel vrečo denarja in jo odvrigel pri kamnu, da bi zmlel denar. Ozrl se je naokoli in zagledal človeka. Planil je nanj in ga nadrl:

»Kaj pa ti tukaj iščeš? Kaj pa, če te jaz zdaj raztrgam?«

Tisti pa je le igral in odgovoril:

»Zakaj bi me trgal, saj vidiš, da ti lepo igram?«

Poslušal ga je, on pa je le igral, le igral. Nekaj časa ga je hudič poslušal, nenadoma pa ga prosil:

»Me ne bi mogel ti tega naučiti?«

»A, tebe ni mogoče naučiti, ker imaš pretrde prste.«

Kremplje je imel, ne pa prstov. No, pa ga je vseeno vprašal:

»Ne bi ti mogel teh prstov malce omehčati?«

»Ja, kako da ne, jaz to naredim, če jih boš le močno držal.«

In res je držal. Tam v mlinu so bile reže in zagozde. Človek je ukazal hudiču:

»Sem porini prste.«

Hudič je prste vstavil v režo in zagozda mu je začela stiskati prste. Hudiču je bilo vsega preveč in je zakričal:

»Pusti me, zdaj pa bo že dovolj.«

»Ne pustim te do takrat, dokler mi ne obljubiš, da nikoli več ne boš prišel sem,« mu je naročil.

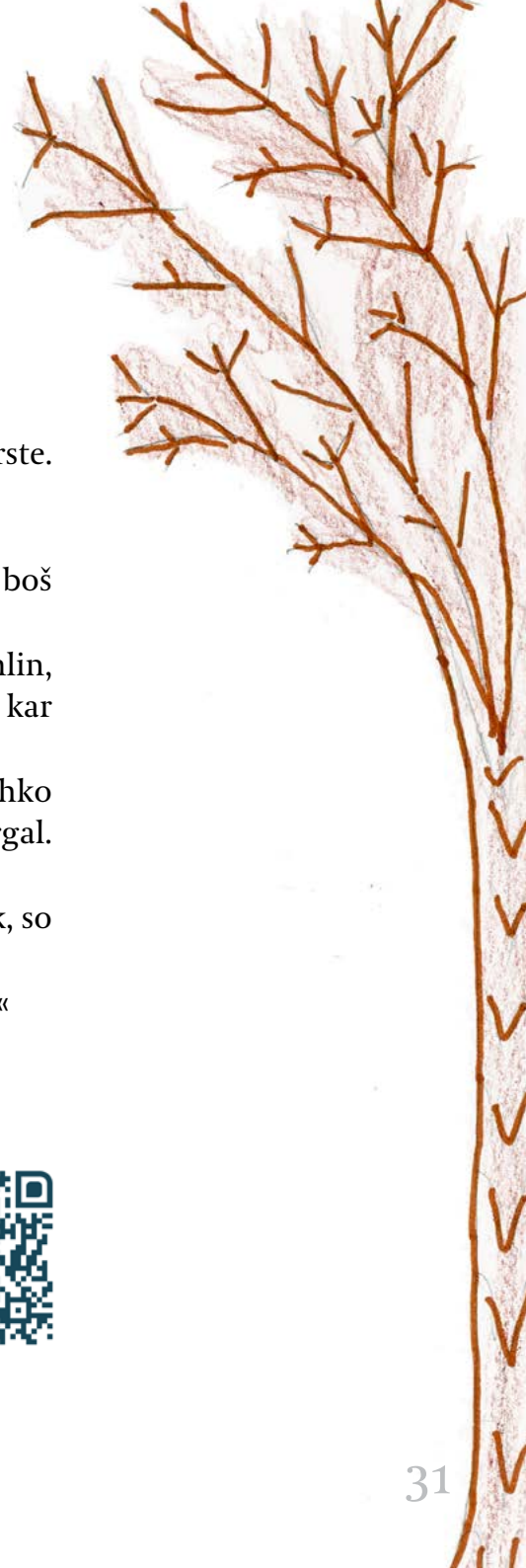
Takrat mu je hudič obljubil, da ne bo nikoli več prišel v tisti mlin, samo da ga spusti. On pa je le stiskal, le stiskal prste, hudič pa je kar naenkrat odskočil, odtrgal prste. Pustil jih je tam in pobegnil.

Ta človek je osvobodil mlin in od takrat so vanj tudi ponoči lahko vstopali ljudje. Nekoč pa je umrl tisti človek, ki je hudiču prste trgal. Odšel je gor v nebesa. A v nebesa ga niso spustili.

Spustil se je v pekel. Ko so hudiči videli, da prihaja tisti človek, so zaklenili pekel in se zadržli:

»Tega človeka ne puščajte noter, ker nam bo vse prste odtrgal.«

Tako ga niti v pekel niso spustili.

Prekleti mlin

Nekoč je stal mlin, kjer so podnevi mleli ljudje, ponoči pa so v njem strašili hudiči.

Mlinar je rekel, da bo dal veliko denarja tistemu, ki bi mlin rešil prekletstva.

Nek mož je rekel, da bo poskusil.

Mož je vstopil v mlin, na tleh zakuril ogenj in začel igrati na violino. Ob polnoči so se mlinska kolesa začela sama vrteti. Mož je bil zelo prestrašen.

Nenadoma so se odprla vrata in vstopil je hudič z vrečo denarja. Jezno je vprašal moža: »Kaj pa delaš tukaj? Lahko te raztrgam!«

Mož je mirno igral naprej in rekel: »Zakaj bi me raztrgal? Lepo ti igram.«

Hudič ga je nekaj časa poslušal, potem pa vprašal: »Bi lahko še mene naučil igrati?«

Mož je odgovoril: »Težko, ker imaš pretrde prste.«

Hudič je vprašal: »Pa mi jih lahko ti malo zmehčaš?«

Mož je rekel: »Seveda, a le če jih boš močno držal.«

Hudič je prste vtaknil v režo, človek pa jih je stisnil. Hudič je začel kričati: »Pusti me, dovolj je!«

Mož je rekel: »Ne pustim te, dokler ne obljubiš, da nikoli več ne prideš v mlin.«

Hudič je obljubil, da se nikoli več ne vrne v mlin, če ga mož spusti.

Mož pa ga je še vedno držal. Hudič je od bolečin odskočil in si odtrgal prste. Prste je pustil v mlinu in zbežal.

Tako je mož rešil mlin. Od takrat so lahko ljudje hodili v mlin tudi ponoči.

Nekega dne pa je ta mož umrl. Odšel je v nebesa. V nebesih ga niso sprejeli. Nato je šel v pekel. Ko so hudiči videli, da prihaja ta mož, so zaklenili vrata pekla in zaklicali: »Ne spustite ga noter, ker nam bo vse prste odtrgal!«

Tako ga niso spustili niti v pekel.

Az elátkozott malom

Volt egy malom, ahol nappal az emberek örültek, éjszaka pedig az ördögök. Egyszer azt mondta a molnár, bárcsak lenne egy olyan valaki, aki megszabadítaná a malmát. Annak ő nagyon, nagyon sok pénzt adna.

Tényleg akadt is egy ember, aki azt mondta, megpróbálja. Hogy ő belép a malomba. Valóban meg is tette, a padlón középen tüzet rakott és ott hegedült. Éjjel tizenkét óra volt, amikor a malomkerekek elkezdtek maguktól forogni. Akkor már égnek állt az ember haja, mondván, mi lesz most?

Egyszer csak feltárult a kapu, az ördög behozott egy zsák pénzt és ledobta azt a kő mellé, hogy majd megőrli az érméket. Körülnézett és meglátta az embert. Odaugrott hozzá és ráordított:

„Hát te meg mit keresel itt? És ha most széttéplek?”

Az meg csak zenélt és így válaszolt:

„Miért is tépnél szét, hiszen látod, hogy szépen játszom neked?”

Hallgatta, ő meg csak zenélt és zenélt. Egy darabig figyelte az ördög, majd egyszer csak arra kérte:

„Nem tudnál engem is megtanítani erre?”

„Á, téged lehetetlen megtanítani, mert kemények az ujjaid.”

Karmai voltak, nem ujjai. No, de azért megkérdezte:

„Nem tudnád az ujjaimat kicsit megpuhítani?”

„De még mennyire! Megteszem, csak erősen tartsd meg őket.”

És tényleg tartotta. Ott a malomban rések és ékek voltak. Az ember ráparancsolt:

„Ide dugd be az ujjaidat.”

Az ördög bedugta őket és az ék elkezdte szorítani az ujjait. Az ördögnek elege lett mindből és felkiáltott:

„Hagyd abba, most már elég legyen!”

„Nem engedlek el addig, amíg nem ígéred meg, hogy soha többé nem jössz ide,” kötötte a lelkére. Akkor az ördög megígérte, hogy soha nem megy már abba a malomba, csak engedje el. Ő meg csak szorította és szorította az ujjait, az ördög meg egyszer csak hatalmasat ugrott, leszakította az ujjait és otthagya azokat. Elmenekült.

Az az illető felszabadította a malmot és akkortól már éjszaka is beléphettek oda az emberek. Egyszer azonban meghalt az az ember, aki letépte az ördög ujjait. Felment a menyországba. De oda nem engedték be.

Lement a pokolba. Amikor az ördögök látták, hogy az a bizonyos ember érkezik, kulcsra zárták a kaput. Kiabálni kezdtek:

„Nehogy beengedjétek, mert leszakítja az összes ujjunkat.”

Így a pokolba sem engedték be.

Mravla je v mlin pelala

(porabska ljudska pesem)

Mravla je v mlin pelala,
kebeu borovišča,
tralala, tralala,
kebeu borovišča.

Mlinara je prosila,
na drauvno mi semelte,
tralala, tralala,
na drauvno mi semelte.

Gostüvanje mo služili,
vrtanke mo pekli,
tralala, tralala,
vrtanke mo pekli.

Müja de se ženila,
obada de jemala,
tralala, tralala,
obada de jemala.

Obad je z müjov pleso,
v koleno go je brsno,
tralala, tralala,
v koleno go je brsno.

Müja omedlejla,
doktora želejla,
tralala, tralala,
doktora želejla.

Ne 'm ti šeu po doktora,
če te včas' vrag vzeme,
tralala, tralala,
če te včas' vrag vzeme.

IZZIV: POGUMNI JUNAK IN PREKLETI MLIN

Legenda o prekletem mlinu govori o tem, kako je pogumni človek z glasbo zvijačno pregнал hudiča, ki je ponoči mlel denar. Njegovo dejanje je osvobodilo mlin, a po smrti zanj ni bilo prostora ne v nebesih ne v peklu.

Predstavljaljaj si, da si ti junak/-inja, ki mora premagati hudiča in osvoboditi mlin. Kaj bi storil/-a? Bi uporabil/-a glasbo kot junak v pravljici? Bi iznašel/-la drugo zvijačo?

Napiši nadaljevanje zgodbe. Kam je odšel junak, če ni mogel ne v nebesa ne v pekel? Se je morda spremenil v duha, ki še vedno straši okoli mlina?

Nariši prizor iz zgodbe:

- pogumnega junaka, ki igra violino,
- mlin, v katerem gori,
- hudiča, ki mu junak stiska prste v zagozdi.

Premisli: Ali v tvojem kraju obstaja kakšna legenda o hiši ali stavbi, ki so jo imeli za preklete? Pogovori se s starejšimi in zapiši ugotovitve svoje raziskave!

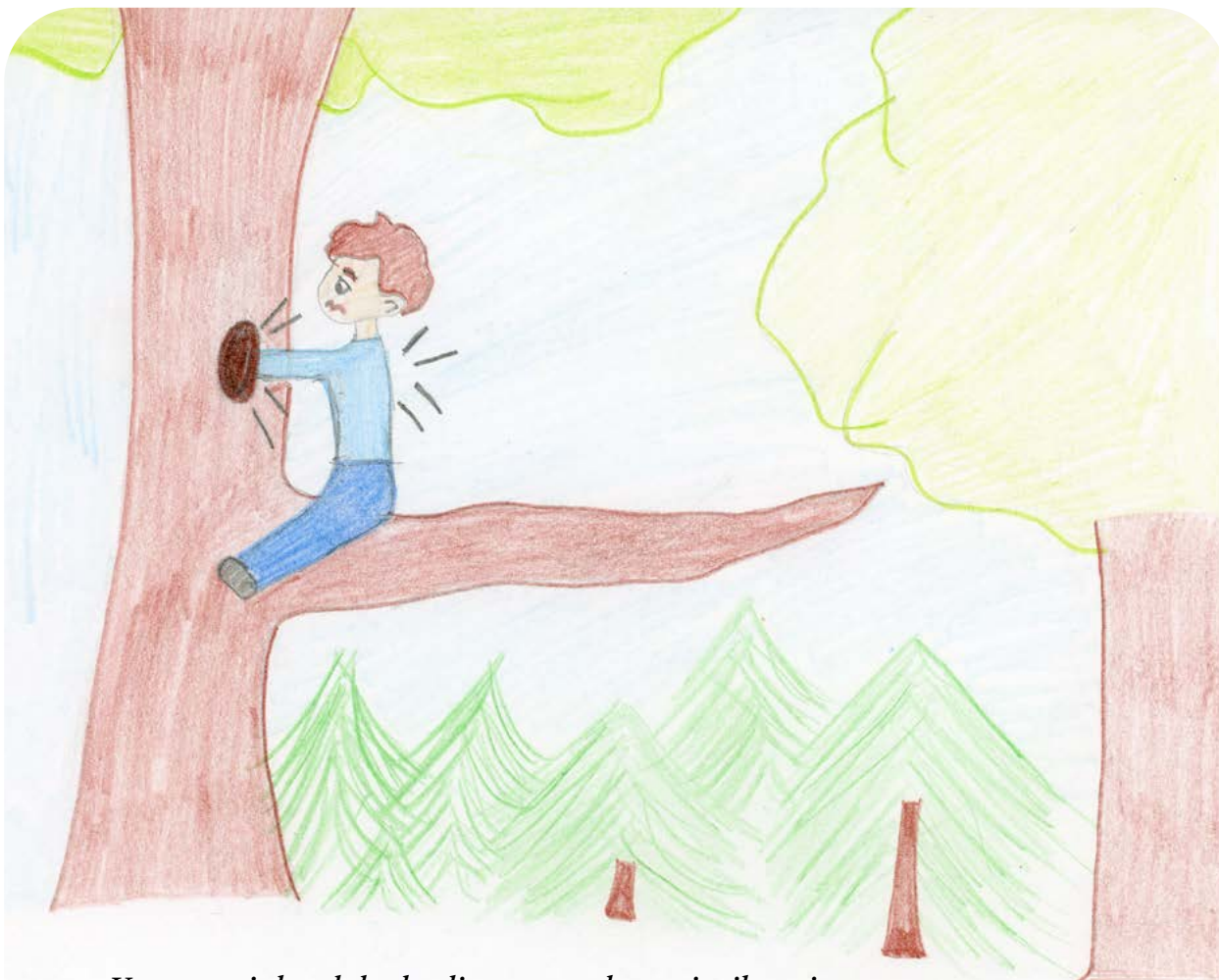
POUSTVARJANJE.
PREKLETI MLIN,
GIMNAZIJA MONOŠTER

Gornji Senik

Ko sem bil še deček in sem se imel za velikega ljubitelja narave (kar je pomenilo, da sem pogledal v vsako gnezdo, ki sem ga lahko dosegel), sem nekega dne v gozdu naletel na velikansko bukev. Na njenem debelu je bila žolnina duplina – prava zakladnica za radovednega otroka, kot sem bil jaz!

»Tu bodo zagotovo mladiči!« sem si rekel in kot pravi veвериčji mojster že začel plezati na drevo.

Ko sem priplezal do dupline, sem roko potisnil vanjo, da bi izvlekel mlade žolne, ker ... no, otrokom včasih pridejo na misel nenavadne ideje.

Toda zgodilo se je nekaj nepričakovanega. Moja roka se je zataknila! Ja, stal sem na vrhu bukve z roko v duplini kot kakšna nenavadna veja in nisem imel pojma, kaj naj naredim. Vlekel sem – nič.

»Kaj pa zdaj?« sem se obupan spraševal.

»Bom moral preostanek življenja preživeti v žolnini duplini? Se me bodo žolne usmilile? Morda bodo okoli mene zgradile večje gnezdo in skupaj bomo vzgajati mladiče.«

Potem pa sem se spomnil rešitve: dleto in kladivo! Hitro sem splezal z drevesa (ja, z roko v duplini je to precej težko, a ne sprašujte, kako mi je uspelo) in tekel domov.

*Doma me je mama vprašala:
»Zakaj potrebuješ dleto in kladivo?«
»Ah, samo nekaj ustvarjam,« sem ji mirno odgovoril, saj
ji nisem mogel povedati, da sem »pozabil roko v drevesu«.*

Vrnil sem se v gozd in znova splezal na drevo kot odločen superjunak. Previdno sem izklesal duplino, medtem ko so se žolne verjetno nekje v bližini smejale na moj račun. Končno sem roko rešil – to je bil zmagoslaven trenutek!

Kak sa rokau z žunine lüknje vöpotegno

Kak se mi je zgaudio, da sa mali biu?

Ja, vej smo pa po lesej lejtali pa mlade ftiče iskali. Radi smo doj z gnejzda lüčali kakše djastrike pa vrane pa srake pa vse. Bila je edna bükev, visko steblo je mejla, na šteron je žuna lüknjo zdumbala, pa znautra mlade mejla. Goridén na tau bükev pa nütsegnen, ka mo mladiče vöbrau.

Nuti potisnen rokau pa mlade žune zemen, ka bi je vöödneso. Ja, pa se mi je rauka nutri stisnila, ka lüknja mala bila pa sa ftičke nej mogo vöparnesti.

Ka pa te zdaj bau? Ja, drügoga nega, nazaj je trbej domau titi po prelico pa klapač.

Rejsan, domau letin, po prelico pa klapač, pa nazaj gor, pa sa vözdumbo lüknjo.

Na, te sa rokau leko vözeu.

Tak sa rejšo rokau, ka sa go domau parneso.

PORABSKO

Kako sem potegnil roko iz žolnine dupline

Kaj se mi je zgodilo, ko sem bil majhen?

Tekali smo po gozdu in iskali mlade ptiče. Radi smo iz gnezda zbili kakšne majhne jastrube, vrane, srake in podobno. Naletel sem pa na bukev z visokim stebлом, na katerem je žolna izdolbla duplino in v njej skrila svoje mladiče. Splezal sem na to bukev in segel v votlino, da bi pobral mladiče.

Porinil sem roko noter in prijel mlade žolne, da bi jih potegnil ven. Ja, pa se mi je roka zagozdila, ker je bila duplina majhna, in ptičkov nisem mogel potegniti ven.

Kaj pa bo zdaj? Ja, drugega mi ni preostalo, treba je bilo iti domov po dleto in kladivo.

Res, odtekel sem domov po dleto in kladivo, potem sem pa splezal nazaj gor in izdolbel duplino.

No, takrat sem že lahko odstranil roko.

Tako sem jo rešil in prinesel domov.

SLOVENSKO

Kako sem rešil roko iz žolnine luknje

Ko sem bil majhen, se mi je zgodilo nekaj zanimivega.

Tekali smo po gozdu in iskali ptice.

Našel sem veliko drevo. V drevesu je žolna naredila luknjo in v njej skrila mlade ptice.

Splezal sem na drevo in dal roko v luknjo, da bi prijel ptice.

Moja roka se je zataknila. Luknja je bila preozka, zato nisem mogel izvleči roke.

Moral sem domov po dleto in kladivo.

Pritekel sem domov, vzal dleto in kladivo ter splezal nazaj na drevo. Z dletom sem razširil luknjo.

Končno sem lahko izvlekel roko.

Tako sem rešil svojo roko in se vrnil domov.

Hogyan húztam ki a kezem a harkályodúból

Mi történt velem, amikor még kislány voltam?

Szaladgáltunk az erdőben, madárfiókákat keresgeltünk. Szívesen dobáltunk ki kis héjakat, varjakat, szarkákat meg más madarakat a fészkekből. Találtam egy bükkfát, magas törzse volt, amibe odút vájt a harkály. Abban voltak a fiókái. Felmásztam a bükkfára és benyúltam az odúba, hogy kiszedjem a kicsinyeket.

Bedugtam a kezem és megfogtam az apró harkályokat, hogy kivegyem őket. Igen ám, de beszorult a kezem a szűk odúba és nem tudtam kivenni a kismadarakat.

Most meg mi lesz? Hát, mit lehetett tenni, haza kellett mennem vésőért és kalapácsért. Tényleg, hazaszaladtam vésőért és kalapácsért, azután visszamásztam a fára és kivéstem az odút.

Akkor már ki tudtam húzni a kézfejemet.

Így mentettem meg és hoztam haza a kezemet.

Pondejlek torka zgoni

(izštevanka)

Pondejlek torka zgoni,
torek srejdi povej,
aj četertek petka opita,
če po soboti bau nedela.

IZZIV: KAKO SEM SI SAM REŠIL ROKO (ČEPRAV TO NI NAJBOLJ LOGIČNO ...)

Dečku se je roka zataknila v drevesni duplini, a namesto da bi poklical pomoč, je stekel domov po kladivo in dleto, da bi izdolbel luknjo – toda roka je bila medtem ves čas zataknjena v duplini!

Predstavljalj si, da si bil/-a v podobnem položaju, le da ... so se tvoje noge zataknila v blatu! Kaj bi storil/-a?

Napiši svojo smešno zgodbo o reševanju! Bi odskakljal/-a domov po lopato? Bi poklical/-a lisico, da bi te izkopala?

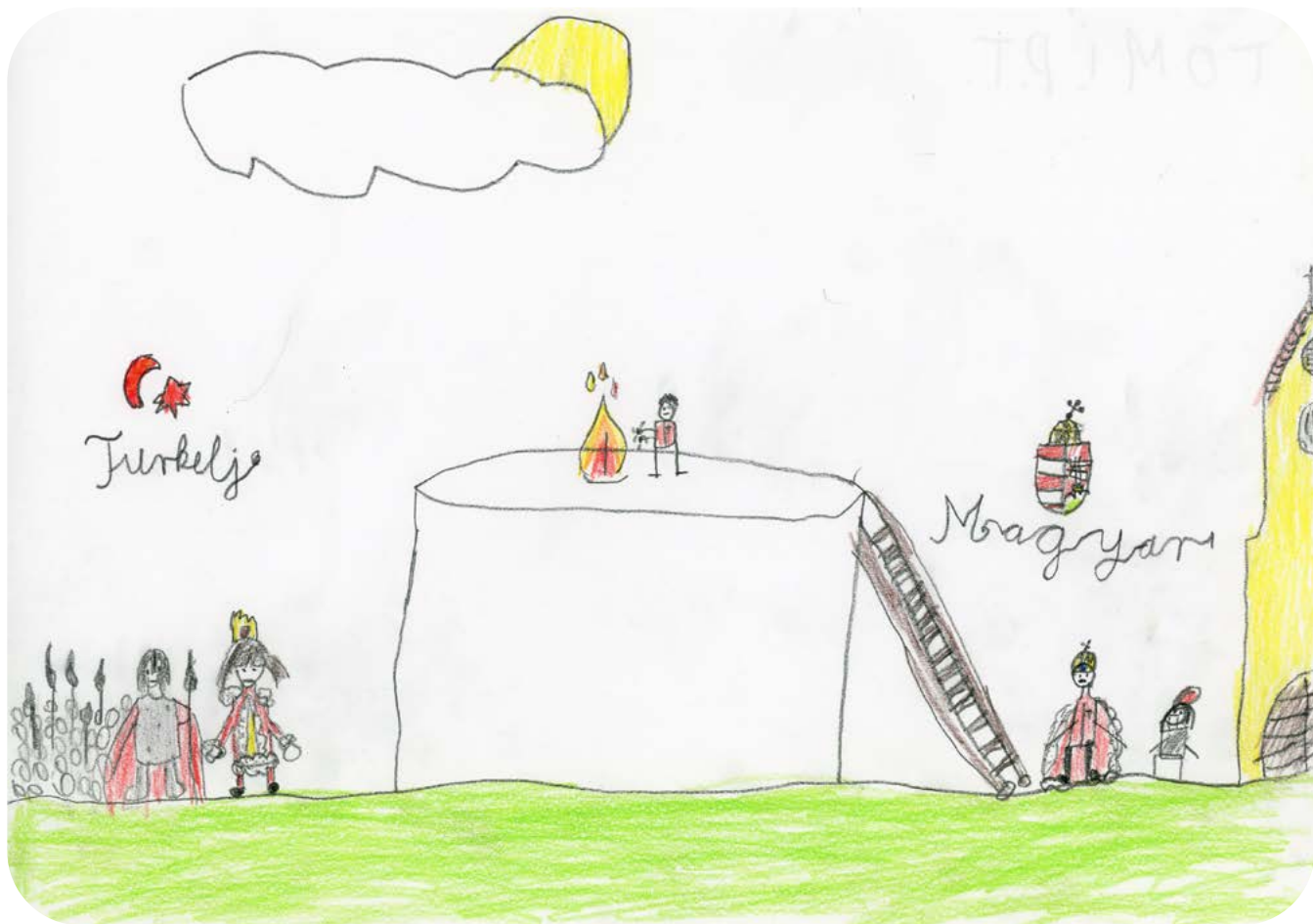
Nariši najbolj smešen prizor:

- dečka, ki ves začuden gleda svojo zataknjeno roko,
- drevo z duplino, ki je videti kot past,
- žolno, ki radovedno kuka ven in je videti, kot da se dečku posmehuje.

Premisli: Kakšna ptica je žolna? Poišči informacije o njej – kako živi, zakaj je pomembna za gozd, katere vrste žoln najdemo v Porabju?

Monošter

Törski šeregi par Varaši

Davnik, v törski cajtaj je bilau veuko bitje par Varaši, da so krščanjski šeregi dojobladali Törke. Tau je bilau v Maudinci par Svinjskon potoki, šteroga Nemci Saupoh zovéjo.

Törski vezir Köprülü je en dén prva veuko veselico napravo pa gučo, ka de njegov konj drügi dén s krivla celske Marije obrok djo. Na dén bitja je prejdjen krščanjski šeregov Montecuccoli pikno svojo sablo v zemlau pa na njau obeso svoj čako. Začno je moliti: »Ti vsemogauči Baug, če neškeš pomagati nan, svojoj deci, ne pomagaj törskin pisaun tö nej. No, zdaj pa v Božon imeni, hura!«

Začnili so strejlati na Törke. Prvi štük eške nej, depa drügi je že zavado vezira šator. Un je spadno, njegov sodačija pa je bejšala, kak je samo mogla. Bilau je telko mrtvecov, ka si je mogla Raba drügo strügo odebrati.

Po bojni je v krajino prišla Katalin, žena törskoga vezira. Pravla je, ka šké zozidati edno cerkev v spomin na moža. Dala je vnaugo penez. Na tisto mesto so znosili dosta cüglov, depa je tisto vse parminaulo, če rejsan ga je niške nej vkrajnoso. Cügli so prišli tá, gé se gnes zdigava varaška cerkev. Taljange so go zidali dvanajset lejt, depa nej tan, gé je vezir spadno, liki v Varaši. V Maudinci pa so zozidali samo edno malo kapejlo.

Da je bila cerkev postavljena, je Katalin s Törskoga posalala edno takšo svejčo, štero je vleklo dvanajset güncov. Ka bi go prej vužgali v cerkvi, da do go svečali. Te je pa tistoma, ka bi go mogo vužgati, svejča špajsna vidla. Zatok go je nej v cerkvi, liki na pauli vužgo, pa tan je dünila v luft. Svejča je bila puna smodnika, ka so Törki steli razstrliti cerkev.

Turška vojska pri Monoštru

Davno v turških časih je prišlo do velike bitke pri Monoštru, ko je krščanska vojska sijajno premagala Turke. To je bilo v Modincih pri Svinjskem potoku, ki mu Nemci Saubach pravijo. Turški vezir Köprülü je dan prej priredil veliko veselico in se bahal, da bo njegov konj naslednji dan svoj obrok jedel že iz Marijinega naročja v Mariazellu. Na dan bitke je krščanski poveljnik Montecuccoli zabodel svojo sabljo v zemljo, poveznil nanjo svoje pokrivalo in začel moliti: »Ti vsemogočni Bog, če nočeš pomagati nam, ki smo tvoji otroci, ne pomagaj niti turškim psom. No, zdaj pa v Božjem imenu, hura!«

Začeli so z napadom na Turke. Prvi top še ne, drugi pa je že zadel vezirjev šotor. Padel je, njegova vojska pa je na vrat na nos bežala. Bilo je toliko mrtvih, da si je morala Raba izbrati drugo strugo.

Po vojni je v te kraje prišla žena turškega vezirja Katalin in dejala, da hoče zgraditi cerkev v možev spomin. Podarila je veliko denarja. Na izbrano mesto so znosili veliko opek, toda vse tisto je nekako izginilo, ne da bi ga kdor koli odnašal. Opeke so prišle tja, kjer se danes dviguje monoštrska cerkev. Italijani so jo gradili dvanajst let, toda ne tam, kjer je vezir padel, temveč v Monoštru. V Modincih pa so sezidali le majhno kapelo.

Ko je bila cerkev postavljena, je Katalin iz Turčije poslala takšno svečo, ki jo je vleklo dvanajst volov. Da bi jo prižgali v cerkvi, ko jo bodo posvetili. Toda tistemu, ki naj bi jo prižgal, je postala sveča sumljiva. Ni je torej prižgal v cerkvi, temveč na polju in tam je zletela v zrak. Sveča je bila namreč napolnjena s smodnikom, ker so Turki iz maščevanja hoteli razstreliti cerkev.

Turška vojska pri Monoštru

V starih časih so Turki napadli Monošter. Tam je bila velika bitka.

Krščanska vojska je zmagala. Bitka je bila pri Modincih, blizu Svinjskega potoka.

Turški vodja Köprülü se je večer pred bitko hvalil, da bo naslednji dan njegov konj jedel iz Marijinega naročja v Mariazellu.

Na dan bitke je krščanski vodja Montecuccoli zapičil sabljo v zemljo, dal nanjo svoje pokrivalo in začel moliti: »Bog, če ne pomagaš nam, ne pomagaj niti Turkom!« Nato je zaklical vojakom: »Hura!«

Krščanska vojska je napadla Turke. Prvi strel je zgrešil, drugi pa je zadel šotor turškega vodje. Turški vodja je padel in turška vojska je pobegnila. Umrlo je veliko vojakov.

Po vojni je v Monošter prišla žena turškega vodje. Ime ji je bilo Katalin. Želela je zgraditi cerkev v spomin na svojega moža. Imela je veliko denarja.

Ljudje so opeke za cerkev prinesli na izbrano mesto. A opeke so izginile in se pojavile tam, kjer danes stoji cerkev v Monoštru.

Cerkev so gradili dvanajst let. V Modincih pa so zgradili samo majhno kapelo.

Ko je bila cerkev končana, je Katalin iz Turčije poslala posebno svečo. Sveča je bila zelo velika in težka. Vleklo jo je dvanajst volov.

Svečo so hoteli prižgati v novi cerkvi. Možu, ki bi moral prižgati svečo, se je sveča zdela sumljiva. Odločil se je, da bo svečo prižgal na polju.

Sveča je eksplodirala!

Bila je polna smodnika.

Turki so želeli cerkev razstreliti iz maščevanja.

A török sereg Szentgotthárdnál

Hajdanán, a török időkben volt egy nagy csata Szentgotthárdnál, amelyben a keresztény seregek fényes győzelmet arattak a törökök felett. Ez Nagyfalván volt, a Disznó-pataknál, melyet a németek Saubachbak neveznek.

Köprülü török vezír az előző napon nagy mulatságot rendezett és azt mondta, hogy a lova másnap már a mariazei Mária öléből eszi majd az abrakot. A csata napján Montecuccoli keresztény vezér beleszúrta a kardját a földbe, ráakasztotta a csákóját és imádkozni kezdett: „Te Mindenható Isten, ha már nekünk, saját gyermekeidnek nem akarsz segíteni, legalább a török kutyáknak ne segíts. Most pedig, Isten nevében, hurrá!”

Kezdetét vette a törökök elleni harc. Az első ágyú ugyan még nem, de a második már eltalálta a vezír sátrát. Ő elesett, a serege meg hanyatt-homlok menekült. Olyan sok volt a halott, hogy a Rába új medret választott.

Később, a háború után a környékre érkezett Katalin, a török vezír felesége és bejelentette, hogy templomot akar állíttatni a férje emlékére. Sok pénzt adott. A kiválasztott helyre oda is hordtak egy halom téglát, de az valahogyan eltűnt, mégha nem is hordta el senki. A téglák oda kerültek, ahol a mostani szentgotthárdi templom emelkedik. Tizenkét éven át építették a taljánok, de nem ott, ahol a vezír elesett, hanem Gotthárdon. Nagyfalván meg csak egy kis kápolnát emeltek.

Amikor megépült a templom, Katalin egy olyan gyertyát küldött Törökföldről, amelyet tizenkét ökör húzott. A templomban gyújtották volna meg, a felszenteléskor. Annak az embernek, akinek ez lett volna a feladata, viszont gyanús lett a gyertya. Ezért hát nem a templomban, hanem egy mezőn gyújtotta meg, ahol az szétrobbant. A gyertya ugyanis tömve volt puskaporral, mert a törökök bosszúból a levegőbe akarták repíteni a templomot.

Moj očka má konjička dva

(odlomek iz porabske ljudske pesmi)

Moj očka má konjička dva,
obadva sta šimlina,
un se pela v Varaš z njim'
skoro vsaki den.

Cügle lapci v rauke dá,
un paj nutri v krčmo dé,
tan ga čaka najnaprej
v šalici kafej.

Tan ga čaka najnaprej
v bejloj šalici kafej,
pauleg paj devojčica,
tak kak raužica.

(...)

IZZIV: BITKA PRI MONOŠTRU IN TURŠKA ZVIJAČA S SVEČO

Ta zgodba nas popelje v čase velikih bitk, pogumnih vojskovodij in ... turške zvijače, ki pa ni uspela! Turki so izgubili bitko pri Monoštru, njihova vojska je bežala, zato so se domislili zvijače, kako bi s smodnikom, skritim v sveči, razstrelili cerkev. Na srečo je bila sveča preizkušena zunaj in cerkev je ostala cela.

Razmisli: Zakaj je poveljnik Montecuccoli molil pred bitko? Kaj bi se zgodilo, če bi svečo prižgali v cerkvi?

Igra vlog: Predstavljaš si, da si v tej zgodbi:

- krščanski vojak – kako bi se pripravil/-a na bitko?
- turški vojak – kako bi prepričal/-a vezirja, da ne sme podcenjevati nasprotnika?
- tisti, ki mora prižgati sumljivo svečo – kaj bi naredil/-a?

Nariši prizor iz zgodbe:

- bitko pri Monoštru – vojaki, konji, zastave,
- velikansko svečo, ki jo vleče 12 volov,
- trenutek, ko sveča eksplodira na polju.

Če bi bil/-a vojaški poveljnik ...

Napiši svojo različico zgodbe. Kaj bi naredil/-a, če bi bil/-a Montecuccoli?

ZLATA PRAVILA PRAVLJIČNIH JUNAKOV:

Lepa beseda lepo mesto najde.
Če govoriš prijazno, najdeš pot do srca.

*

Kar seješ, to žanješ.
Če delaš dobro, se ti dobro tudi vrne.

*

Zaklade ne išči le v zemlji,
ampak v ljudeh, zgodbah in spominih.

*

Sledi dobremu.
Vsaka pravljica ima junaka –
in vsak dan je nova priložnost,
da si junak tudi ti.

*

Uči se iz pravljic in življenja.
Vsaka napaka te nauči nekaj modrega.

DODAJ SVOJE PRAVILO!

Moje zlato pravilo je ...

Sakalovci

Kak so gratali gospaudje, pavri pa sarmactje

Stéri tau vej raztomačti, zakoj djéso gospaudje pa djéso pavri pa djéso sarmactje?

Nišče nej, udje?

Adam pa Eva sta mlajše mela. Dosta mlajšov.

Gnauk je Baug nazvejdo, ka je pride gledat.

Eva je Adama pravla: »Ja, Adam, ka va pa delala? Sran de naja, ka telko mlajšov mava.

Nikan je sraniva. Nika sé v glejv sraniva, nika pod stolicu, ani pa leko par stauli sedijo.«

Baug pride pa pravi: »Adam! Pa več mlajšov nejmaš?«

Un pa prej: »Nej. Tau so vsi.«

»No, Adam. Tisti, ka par stauli sedijo, do gospaudje, ka so pod stolicov, tisti do pavri, ka so pa v glejvaj, tisti do sarmactje.«

Pa tak je trauje fele lüstvo zletelo.

PORABSKO

Kako so nastali gospodje, kmetje in siromaki

Kdo lahko razloži, zakaj obstajajo gospodje, zakaj kmetje in zakaj siromaki?

Nihče, kajne?

Adam in Eva sta imela otroke. Veliko otrok.

Nekoč je Bog naznanil, da jih pride obiskat.

Eva je rekla Adamu: »Joj, Adam, kaj naj storiva? Saj naju bo sram, da imava toliko otrok. Nekam jih skrijva. Nekateri v svinjak, druge pod klop, ostali pa lahko sedijo pri mizi.«

Bog je prišel in rekel: »Adam! Kaj nimaš več otrok?«

Tisti je odgovoril: »Ne. To so vsi.«

»No, Adam. Tisti, ki sedijo pri mizi, bodo gospodje, tisti, ki so pod klopjo, bodo kmetje, tisti, ki so v hlevu, pa bodo siromaki.«

Tako so nastale tri vrste ljudi.

SLOVENSKO

KAKO SO NASTALI GOSPODJE, KMETJE IN SIROMAKI ...

ZAKAJ IMAMO 🏰 GOSPODE, 🌾 KMETE IN 😞 SIROMAKE?

NIHČE OD VAS TEGA NE ZNA RAZLOŽITI, KAJNE?

STA IMELA VELIKO OTROK.

NEKEGA DNE JIMA JE

REKEL, DA PRIDE NA OBISK.

JE ZASKRBLJENO REKLA

: »KAJ NAJ NAREDIVA?

SRAM ME JE, DA IMAVA TOLIKO

.« »SKRIJVA JIH!«

NEKATERE OTROKE STA POSLALA V

NEKATERE POD

,

NEKATERI PA SO LAHKO SEDLI ZA

.

KO JE

PRIŠEL, JE VPRAŠAL

: » NIMAŠ VEČ OTROK?«

JE ODGOVORIL: »NE, TO SO VSI.«

JE NATO REKEL:

»OTROCI, KI SEDIJO ZA

, BODO POSTALI

GOSPODJE.

OTROCI, KI SO POD

, BODO

KMETJE.

OTROCI, KI SO V , BODO **SIROMAKI.**«

TAKO SO NASTALE TRI VRSTE LJUDI:

GOSPODJE, **KMETJE** IN **SIROMAKI.**

Kako so nastali gospodje, kmetje in siromaki

Zakaj imamo gospode, kmete in siromake? Nihče od vas tega ne zna razložiti, kajne?

Adam in Eva sta imela veliko otrok. Nekega dne jima je Bog rekel, da pride na obisk.

Eva je zaskrbljeno rekla Adamu: »Kaj naj narediva? Sram me je, da imava toliko otrok. Skrijva jih!«

Nekatere otroke sta poslala v svinjak, nekatere pod klop, nekateri pa so lahko sedeli za mizo.

Ko je Bog prišel, je vprašal: »Adam, nimaš več otrok?«

Adam je odgovoril: »Ne, to so vsi.«

Bog je nato rekel: »Otroci, ki sedijo za mizo, bodo postali gospodje. Otroci, ki so pod klopjo, bodo kmetje. Otroci, ki so v svinjaku, bodo siromaki.«

Tako so nastale tri vrste ljudi: gospodje, kmetje in siromaki.

Miért vannak urak, parasztek és nincstelenek

Ki tudja azt megmagyarázni, miért vannak urak, miért vannak parasztek és miért vannak nincstelenek?

Ugye senki?

Ádámnak és Évának gyermekei voltak. Jó sokan.

Egyszer Isten hírül adta nekik, hogy eljön látogatóba.

Éva azt mondta Ádámnak: „Jaj, Ádám, mihez kezdjünk? Szégyellünk kell magunkat, hogy ennyi gyerekünk van. Rejtsük el őket! Párat az ólba, párat a pad alá, néhányuk meg üljön az asztalnál.”

Eljött Isten és így szólt: „Ádám! Hát nincs több gyereked?”

Az így válaszolt: „Nincs. Ennyi az összes.”

„Na, Ádám, akik az asztalnál ülnek, azok lesznek az urak, akik a pad alatt vannak, azok a parasztek, akik meg az ólban vannak, azok lesznek a nincstelenek.”

Így lett háromféle ember.

Sveti Peter kalendar

Peter ména sau dá,
sau dja ectji dan,
eca ména mlejko dá,
mlejko dja mujctji dan,
mujc ména müš dá,
müš dja ftiča dan,
ftič ména péro dá,
péro dja popa dan,
pop ména knidje dajo,
knidje dja Baugi dan,
Baug ména krü dá.

IZZIV: KAKO SO NASTALI GOSPODJE, KMETJE IN SIROMAKI?

Ta zgodba ponuja nenavadno razlago, zakaj imamo bogate, kmete in reveže. Adam in Eva sta hotela pred Bogom skriti svoje otroke, to pa je spremenilo njihovo usodo!

Razmisli: Zakaj sta Adam in Eva skrila svoje otroke? Ali je bilo pošteno, da so nekateri postali gospodje, drugi pa siromaki? Kaj bi se zgodilo, če bi Eva vse otroke posedla za mizo?

Igra vlog: Predstavljaš si, da si v tej zgodbi:

- eden/ena od otrok – kje bi želel/-a biti skrit/-a in zakaj?
- Adam ali Eva – bi ravnal/-a enako ali drugače?
- Bog – bi delil/-a ljudi drugače? Kako?

Nariši prizor iz zgodbe:

- trenutek, ko Eva v paniki skriva otroke pred Bogom (nekatero pod klop, druge v svinjak),
- prihod Boga na obisk – kako izgleda Bog, kako se počutita Adam in Eva?
- prizor, ko Bog določi usodo otrok – eni sedijo za mizo, drugi pod klopjo, tretji v svinjaku.

Premisli o današnjem svetu:

Je zgodba še danes aktualna? Zakaj so nekateri ljudje bogati, drugi pa revni? Kako bi ti poskrbel/-a, da bi bil svet bolj pravičen?

DNEVNA PRIPRAVA NA VZGOJNO-
IZOBRAŽEVALNO DELO V 2. IN 3. RAZREDU
DVOJEZIČNE ŠOLE V PORABJU: PRAVLJICE.

Slovenska ves

Zlato tele

Tau se je zgaudilo, da so Törki bili na Vogrskon. V Slovenskoj vesi so meli dosta zlata pa eno zlato tele. Vse tau so pokopali v Sklauštjin brejg.

Törki so naglo mogli bejžati, ka so je cesara sodactje naganjali. Pa so zlat töj püstili.

Lidjé z vesi so začnili kopati pa so iskali zlat na Sklauštjinon brdjej. Dugo so nej najšli nej zlat, nej zlato tele, zato so začnili parklinjati. Tau je te bilau, da je v Slovenskoj vesi Baug živo. Tau pa je bila edna žena. Te je Baug pravo:

»Záto ne najdete zlato tele, ar parklinjate pa tele vsikdar bola globko se pogrozne v zemlau.«

Lidjé so dale iskali, de je pa vse zaman bilau. Zlat je austo v brdjej.

Gončijo, ka so štjak v začetki parminaučoga stoletja iskali zlato tele na Sklauštjinon brdjej. Tisti, steri so tan iskali pa njigvi vnütji, so pa od veltje skrbi gratali gaule glavé.

Zlato tele

To se je zgodilo tedaj, ko so na Ogrskem ropali Turki. V Slovenski vesi so s seboj imeli dosti zlata in zlato tele. Vse to so zakopali v Sklauštjin breg.

Turki pa so morali hitro pobegniti, saj so jih preganjali cesarjevi vojaki in svoje zlato so pustili tukaj.

Ljudje iz vasi so začeli kopati in iskati zlato pod Sklauštjinim bregom. Dolgo časa niso našli ne zlata ne zlatega teleta, zato so začeli preklinjati. To je bilo takrat, ko je v Slovenski vesi živel Bog. Tako so imenovali neko žensko, ki je rekla:

»Zlatega teleta ne najdete zato, ker preklinjate in se tele vse globlje pogreza v zemljo.«

Ljudje so iskali naprej, a zaman. Zlato je ostalo pod bregom.

Govorijo, da so pod Sklauštjinim bregom zlato tele iskali še tudi v začetku prejšnjega stoletja. Tisti, ki so ga iskali, in njihovi vnuki, pa so od velikih skrbi postali gologlavi.

Zlato tele

To se je zgodilo, ko so po Ogrski ropali Turki.

Turki so v Slovensko ves prinesli veliko zlata in zlato tele. Zlato in zlato tele so zakopali v Sklauštjin breg.

Ko so v Slovensko vas prišli cesarjevi vojaki, so morali Turki hitro pobegniti. Svoje zlato so pustili v Slovenski vesi.

Ljudje iz vasi so začeli kopati pod Sklauštjinim bregom, da bi našli zlato in zlato tele. Iskali so dolgo časa. Našli niso ničesar, zato so začeli preklinjati.

V Slovenski vesi je živela ženska. Rekli so ji Bog.

Rekla je: »Zlatega teleta ne najdete, ker preklinjate. Tele se pogreza vse globlje in globlje v zemljo.«

Ljudje so iskali naprej. Vse je bilo zaman. Zlato je ostalo pod bregom.

Govori se, da so pod Sklauštjinim bregom iskali zlato tele še na začetku prejšnjega stoletja.

Tisti, ki so iskali zlato, in njihovi vnuki so zaradi skrbi postali plešasti.

Az aranyborjú

Ez akkoriban történt, amikor Magyarországon portyáztak a törökök. Rábatótfaluba sok kincset és egy aranyborjút hoztak magukkal. Mindezeket elásták a Sklauštjin-domb alá.

De a törököknek hamar el kellett menekülniük, hiszen a császár katonái kergették őket. ezért itt hagyták az aranyukat.

A falu lakói ásni kezdtek, keresték az aranyat a Sklauštjin-domb alatt. Sokáig nem bukkantak semmilyen kincsre, hát még az aranyborjúra, ezért káromkodni kezdtek. Ez akkortájt volt, amikor Tótfaluban élt az Isten. Így neveztek egy asszonyt, aki azt mondta: „Azért nem találjátok az aranyborjút, mert káromkodtok és a kincs egyre mélyebbre süllyed a földben.”

Az emberek tovább kutattak, de mindhiába. Az arany a domb alatt maradt.

Azt beszélnek, hogy a Sklauštjin-domb alatt még a múlt század elején is keresték az aranyborjút. A keresgélőknek – de még az unokáiknak is – a sok gond miatt kihullott az összes hajuk.

Pesem o Zaliki

(odlomek iz ljudske pesmi)

Nikda so törski sultani
v naši orsagaj robili
i požigali,
robili, robili i požigali.

Törski baša pride z vojskov
s cejlov svojov armadijov
v Rožno dolino,
z armadov, armadov, v Rožno dolino.

Bila je lejpa Zalika,
kaj se ravno omaužila
v Rožnoj dolini,
Zalika, Zalika v Rožnoj dolini.

Lejpo Zaliko vlovijo,
doli v Törsko odženéjo
v Konstantinapol,
v Carigrad, Carigrad, Konstantinapol.

Sedem lejt se lejpa Zala
v Carigradi tam mantrala
v velkoj žalosti,
v nesreči, nesreči, velkoj žalosti.

(...)

IZZIV: KJE SE SKRIVA ZLATO TELE?

Legenda pripoveduje o Turkih, ki so zakopali zlato tele, a ga nihče ni našel. Menda se tele vsakič, ko ga kdo preklinja, pogrezne še globlje!

Razmisli: Zakaj so Turki zakopali zlato tele? Kaj je pomenilo, da je v vasi živel Bog? Kako bi ti iskal/-a zaklad, ne da bi se pogreznil?

Igra vlog:

- vaščan/-ka – ali bi še danes iskal/-a zlato? Kako?
- Bog iz zgodbe – kaj bi svetoval/-a vaščanom?
- zlato tele – bi želel/-a, da te kdo najde ali ne?

Likovni izziv. Nariši prizor iz zgodbe:

- Turke, ki zakopavajo zlato tele,
- vaščane, ki kopljejo in preklinjajo,
- Sklauštjin breg – kako si ga predstavljaš?

Kaj če bi bilo drugače? Zapiši svojo različico zgodbe:

- vaščani namesto preklinjanja pojejo pesem,
- zlato tele se prikaže v sanjah in pokaže pot.

Zakladi v resničnem svetu:

Ali misliš, da so pod zemljo še vedno skriti zakladi?
Če bi našel/-a skriti zaklad, kaj bi naredil/-a z njim?

Števanovci

1

Živela sta deček in deklica. Rada sta se skupaj učila. Nekega dne pa se je vse obrnilo na glavo. Deklica se ni več hotela učiti. Raje se je zabavala ob glasbi svoje priljubljene pevke. Ko jo je deček vzpodbujal, naj se uči z njim, mu je vedno odgovarjala: »Tega se ni mogoče naučiti. Preveč snovi je!«

3

Nagovarjal jo je, da se gresta učiti. Ona pa res ni bila navdušena.

2

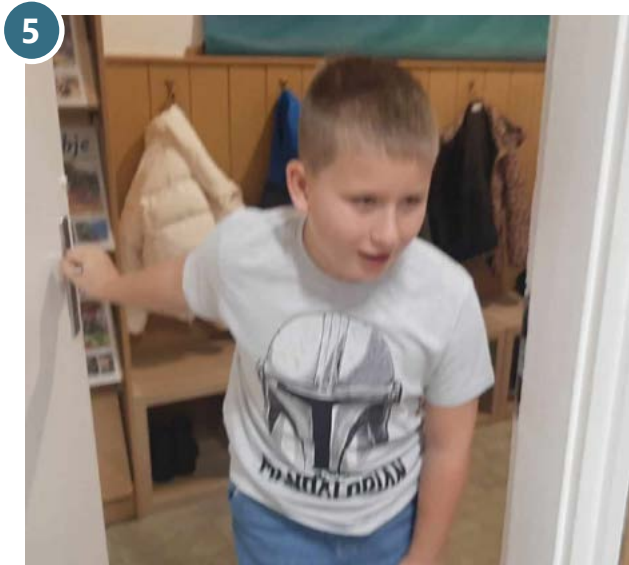

Deček pa bi se rad učil. In rad bi, da se z njim uči tudi deklica. Deklici je izklopil glasbo, kar ji seveda ni bilo všeč.

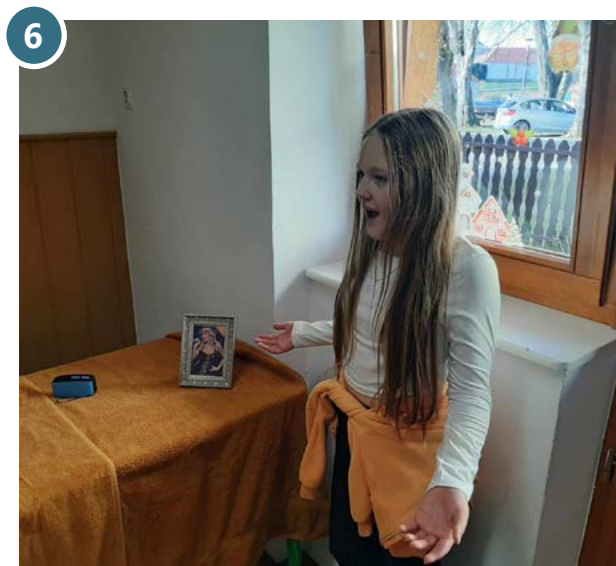
4

»Danes malo, jutri malo,« ji je govoril, da bi jo vzpodbudil, »in se naučiva!« A zaman.

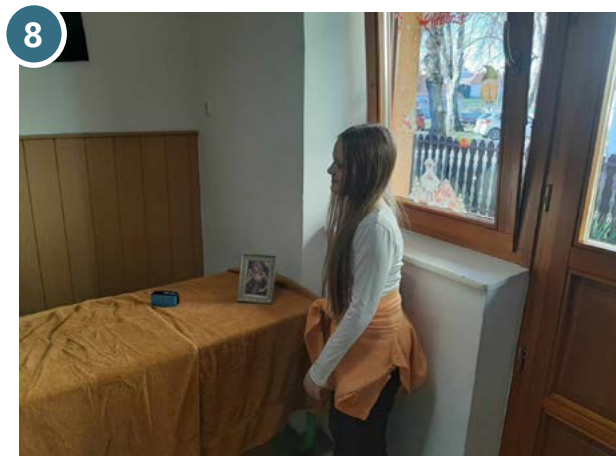
5
Prepirala sta se, deček bi se učil ...

6
... deklica pa bi plesala.

7
Deček je izklapljal zvočnik in deklico
prepričeval, da se bosta snov naučila,
če se bosta vsak dan učila le malo.

8
Deklica pa je trmasto vztrajala, da je snovi
preveč in da se tega ni mogoče naučiti.
Ona je hotela plesati.

9

Oporo je iskala pri svoji priljubljeni pevki in jo kar naprej spraševala, ali se je mogoče naučiti toliko snovi. Čeprav se je pogovarjala le s fotografijo pevke, se ji je zdelo, da je pevka na njeni strani. »Ne, ni mogoče!« ji je po njenem mnenju pritrjevala pevka na fotografiji.

10

Potem se je deček nečesa spomnil. Na skrivaj se je priplazil v dekličino sobo s posebnim rogom v rokah.

11

Skril se je za mizo in čakal, da deklica spet pride plesat.

12

In res se je zgodilo tako: deklica je prišla in plesala, namesto da bi se učila.

13

Ko je deklica najbolj plesala, je deček spregovoril skozi čudežni rog s spremenjenim glasom: »Malo danes, malo jutri – pa bo!«

14

Deklica je otrpnila. Izključila je glasbo in nape-
to poslušala. Kaj je pravzaprav bilo to? Kaj je
slišala? Prestrašena je stekla iz sobe.

15

Poiskala je dečka in mu povedala, da se morata iti učiti.

16

Deček se je delal presenečenega in začudenega, se pretvarjal, da ne ve, kaj se dogaja. Zdaj je on deklici govoril, da se toliko snovi ni mogoče naučiti.

17

Deklica pa ga je vztrajno prepričevala, da se je snov mogoče naučiti, če se bosta učila vsak dan malo. Tako je potem tudi bilo. Snov sta se naučila in spet je bilo vse po starem.

Gnes malo, zran malo

Gnauk sta živela en dejdek pa edna babica. Mela sta posejeno velko njivo žita. Babica se je bojala žetve, zato je vsigdar prajla:

»Tau njivo ne moreva požeti, ka je strašno velka.«

Žito je ozrejlilo. Babica je pa vsakši dën išla na njivo. Odlä je kaulak njive pa gončala:

»Jaj, ti velka njiva, da boš pa požeta, da boš pa požeta?«

Gnauk pa je dejdek odleto naprej pa se skriu v žito. Da je prišla babica, je začnila kričati: »Velka njiva, da boš pa požeta?« Dejdek pa je sparmeno glas pa tak kričo z žita:

»Gnes malo, zran malo, pa bouden požeta.«

Da je tau babica čüla, se je parstrašila pa odletejla domau.

Dejdek pa se je eštje bola paščo. Išo je skaus gauščo, ka bi ga babica nej vidla. Domau je prišo prvin kak ona.

Babica ma pravi:

»Vejš ka? Nika mi je z njive kričalo: 'Gnes malo, zran malo po tistin malo pa mo požeta!'«

Zdaj pa te babica, hajd, vö na njivo! Vsakši dën sta malo žela z dejdekon, pa je njiva bila rejsan požeta.

Danes malo, jutri malo

Nekoč sta živela dedek in babica. Imela sta posejano veliko njivo rži. Babica se je bala žetve, zato je kar naprej ponavljala:

»Te njive ne moreva požeti, ker je strašno velika.«

Rž je dozorela. Babica je vsak dan odšla na njivo. Hodila je okrog nje in govorila:

»Joj, ti velika njiva, kdaj boš pa požeta, kdaj boš pa požeta?«

Nekega dne je dedek pohitel na njivo in se skril v rži. Ko je babica prispela, je začela vpiti:

»Velika njiva, kdaj boš pa požeta?« Dedek pa je spremenil glas in zakričal iz rži:

»Danes malo, jutri malo, pa bom požeta.«

Ko je babica to zaslišala, se je prestrašila in stekla proti domu.

Dedek pa je še bolj pohitel. Tekel je skozi gozd, da ga babica ne bi videla. Prej je prispel domov kakor ona.

Babica mu je rekla:

»Veš kaj? Nekaj mi je z njive kričalo: ‚Danes malo, jutri malo in bom kmalu požeta.‘«

Babica je nato odhitela na njivo. Z dedkom sta vsak dan malo žela in njiva je bila res požeta.

Danes malo, jutri malo

Nekoč sta živela dedek in babica.

Imela sta veliko njivo rži.

Babica je mislila, da je njiva prevelika za žetev.

Vsak dan je govorila: »Te njive ne moreva požeti. Je prevelika!«

Rž je dozorela. Babica je hodila okoli njive in govorila: »Kdaj bo ta njiva požeta?«

Nekega dne je dedek odšel na njivo in se skril v rž.

Ko je babica prišla na njivo, je zaklicala: »Kdaj bo ta njiva požeta?«

Dedek, skrit na njivi, je spremenil glas in rekel: »Danes malo, jutri malo in njiva bo požeta.«

Babica se je prestrašila in stekla domov.

Dedek je hitel po drugi poti skozi gozd. Dedek je domov prišel pred babico.

Ko je babica prišla domov, je rekla dedku: »Nekdo na njivi mi je rekel: ‚Danes malo, jutri malo in njiva bo požeta!‘«

Potem sta vsak dan skupaj delala na njivi.

Vsak dan sta požela malo.

Na koncu je bila vsa njiva požeta.

Ma egy keveset, holnap egy keveset

Élt egyszer egy apóka meg egy anyóka. Bevetettek rozssal egy nagy mezőt. Az anyóka félt az aratástól, ezért folyton csak azt hajtogatta:

„Ezt a földet nem tudjuk learatni, mert borzasztó nagy.”

A rozs beérett, az anyóka minden áldott nap kiment a mezőre. Körbe-körbe járkált és azt mondogatta:

„Jaj, te nagy mező, mikor leszel learatva, mikor leszel learatva?”

Egy napon az apóka kisietett a mezőre és elbújt a rozsban. Az anyóka, amikor odaért, megint elkezdett kiabálni:

„Te nagy mező, mikor leszel learatva?” Az apóka pedig elváltoztatta a hangját és azt kiabálta vissza a rozsföldről:

„Ma egy keveset, holnap egy keveset, és le lesznek aratva.”

Amikor az anyóka ezt meghallotta, megrémült és hazaszaladt.

Az apóka pedig még jobban szedte a lábát. Az erdőn keresztül igyekezett, hogy az anyóka észre ne vegye. Haza is ért az asszony előtt.

Az anyóka így szólt:

„Tudod mi történt? Valami a mezőn azt kiáltotta felém: 'Ma egy keveset, holnap egy keveset, és nemsokára le lesznek aratva.'”

Az anyóka azután kisietett a mezőre. Az apókával minden nap egy kicsit arattak és így a mező valóban le lett aratva.

Stara baba, stari ded

(pravljica na formulo)

Stara baba, stari ded, pojva müva dino žet.

Dej je ta dina? Vrabli so posekali.

Dej so té vrabli? V trnje so zoskakali.

Dej je tau trnje? Öček je poseko.

Dej je té öček? Kovač ga je razkauvo.

Dej je té kovač? V Müro je skočo.

Dej je ta Müra? Črna krava goraspila.

Dej je ta črna krava? Pükša go strlila.

Dej je ta pükša? Na klini visi.

IZZIV: KAKO POŽETI VELIKO NJIVO?

Babica se je bala, da je njiva prevelika in je z dedkom ne bosta mogla požeti. Dedek pa je našel zabaven način, da jo je spodbudil k delu.

Razmisli: Zakaj se je babica bala žetve? Kako je dedek prelističil babico? Kaj pomeni rek »danes malo, jutri malo«?

Likovni izziv. Nariši prizor:

- babico, ki se čudi veliki njivi,
- dedka, ki se skriva v rži,
- babico, ki prestrašena teče domov.

Modrost zgodbe:

Včasih se velike naloge zdijo strašljive, ampak če jih opravimo korak za korakom, jih lahko premagamo.

Kaj bi se še dalo narediti po načelu »danes malo, jutri malo«, da bi bilo lažje?

POUSTVARJANJE.
DANES MALO, JUTRI MALO,
GIMNAZIJA MONOŠTER

MOJ PRAVLJIČNI STRIP

Verica-Ritkarovci

Dvej müši

Dvej mlade müši so se oženile. Parpovejdale so, ka njigva prvorojenka baude, ka z nje baude. Koma go une dajo, ka se oženi.

Mati müška je prajla:

»Najkrepšoma čletji na svejta, steroga nišče ne oblada.«

Prajla je: »Sunci, tau je najkrepšo, udji.«

Mauž pa je pravo: »Tau nej, ka oblak pride pa Sunce ne sija.«

Mati je prajla: »Oblatji.«

»Nej, vöter pride pa ga raztrga.«

Te zdaj: »Deži.«

»Če de drženico emo, te nede motjer.«

»Ka mo te zdaj delali? Rasti, ka veltji zrasté. Rast je krepak. Tistoma ga dava.«

»Pride drvar pa ga dolasecé. Tisti tü nej zavalé krepak.«

Gončala je: »Te zdaj drügo nikša pomauč nega, kak velkoj zidini. Stera zidina velka bau, tista njeni mauž bau.«

»Dje, pa tau ne gonči! Zidino pa ešče müva podglumpava.« Ka müš zidino podglumpa.

Ja, te pa pravi oča materi: »Aj bau! Vejš, te va pa go zatok itak enoj müši mogla dati.«

Tak je bilau tö.

Dve miši

Dve mladi miši sta se poročili. Premišljevali sta, kaj bo postala njuna prvorojenka, kaj bo iz nje. Komu naj jo dasta, ko se bo poročala.

Mati miška je rekla:

»Najmočnejši stvari na svetu, ki je nihče ne premaga.«

Rekla je: »Sonce je najmočnejše, kajne?«

Mož pa je rekel: »Ne, ni, kajti kadar pride oblak, sonce ne sije.«

Mati je rekla: »Oblaku.«

»Ne, pride veter in ga raztrga.«

Nato pa: »Dežju.«

»Če bo nekdo imel dežnik, ne bo moker.«

»Kaj naj torej storiva? Hrastu, ki zraste visoko. Hrast je močan. Njemu jo dajva.«

»Pride drvar in ga poseka. Tudi on ni dovolj močan.«

Modrovala je: »Torej ni druge možnosti kot velika stavba. Če bo kakšna stavba dovolj velika, bo tista njen mož.«

»Joj, ne govori tega! Stavbo pa še midva spodkopljeva.« Saj miš pregrize hišo.

Ja, oče je torej rekel materi: »Naj bo! Veš kaj, na koncu jo vendarle morava dati miši.«

Tako je tudi bilo.

Dve miši

Dve mladi miši sta se poročili. Razmišljali sta, s kom se bo poročila njuna hčerka, ko bo odrasla.

Mati miška je rekla: »Hčerko bova dala najmočnejši stvari na svetu, ki je nihče ne premaga. Sonce je najmočnejše, kajne?«

Oče je odgovoril: »Ne, sonce ni najmočnejše, saj ga oblaki lahko zakrijejo.«

Mati je rekla: »Torej oblaku.«

Oče je rekel: »Ne, oblake razpiha veter.«

Mati miška je pomislila in rekla: »Potem pa dežju.«

Oče je odgovoril: »Če ima nekdo dežnik, ga dež ne zmoči.«

Mati miška ni vedela, kaj storiti. Rekla je: »Dajva miško hrastu. Hrast zraste zelo visoko in je močan.«

Oče je rekel: »Ne, hrast poseka drvar. Tudi hrast ni dovolj močan.«

Mati je nato rekla: »Morda jo morava dati veliki stavbi. Velika stavba je močna.«

Oče je zmajal z glavo in rekel: »Ne, stavbo lahko zgrizeva jaz in ti!« Miši lahko poškodujemo hiše.

Nazadnje je oče rekel materi: »Naj bo! Na koncu jo vendarle morava dati miši.«

In tako sta hčerko dala drugi miši.

A két egér

Két fiatal egérke összeházasodott. Arról tanakodtak, ha megszületik az elsőszülöttjük, vajon mi lesz belőle, kihez adják majd feleségül.

Az egérmama azt javasolta:

„A legerősebb dologhoz a világon, amelyet senki sem győzhet le.”

Azt mondta: „A nap a legerősebb, ugye?”

A férje válaszolt: „Nem bizony. Jön ugyanis egy felhő és nem süt a nap.”

A mama tovább tanakodott: „A felhő.”

„Nem, jön a szél és szétszakítja.”

Azután: „Az eső.”

„Ha valaki kinyitja az esernyőjét, nem lesz vizes.”

„Mitévők legyünk akkor? Legyen a tölgy, amely magasra megnő! A tölgy erős, adjuk ahhoz.”

„Jön a favágó és kivágja. Az sem elég erős.”

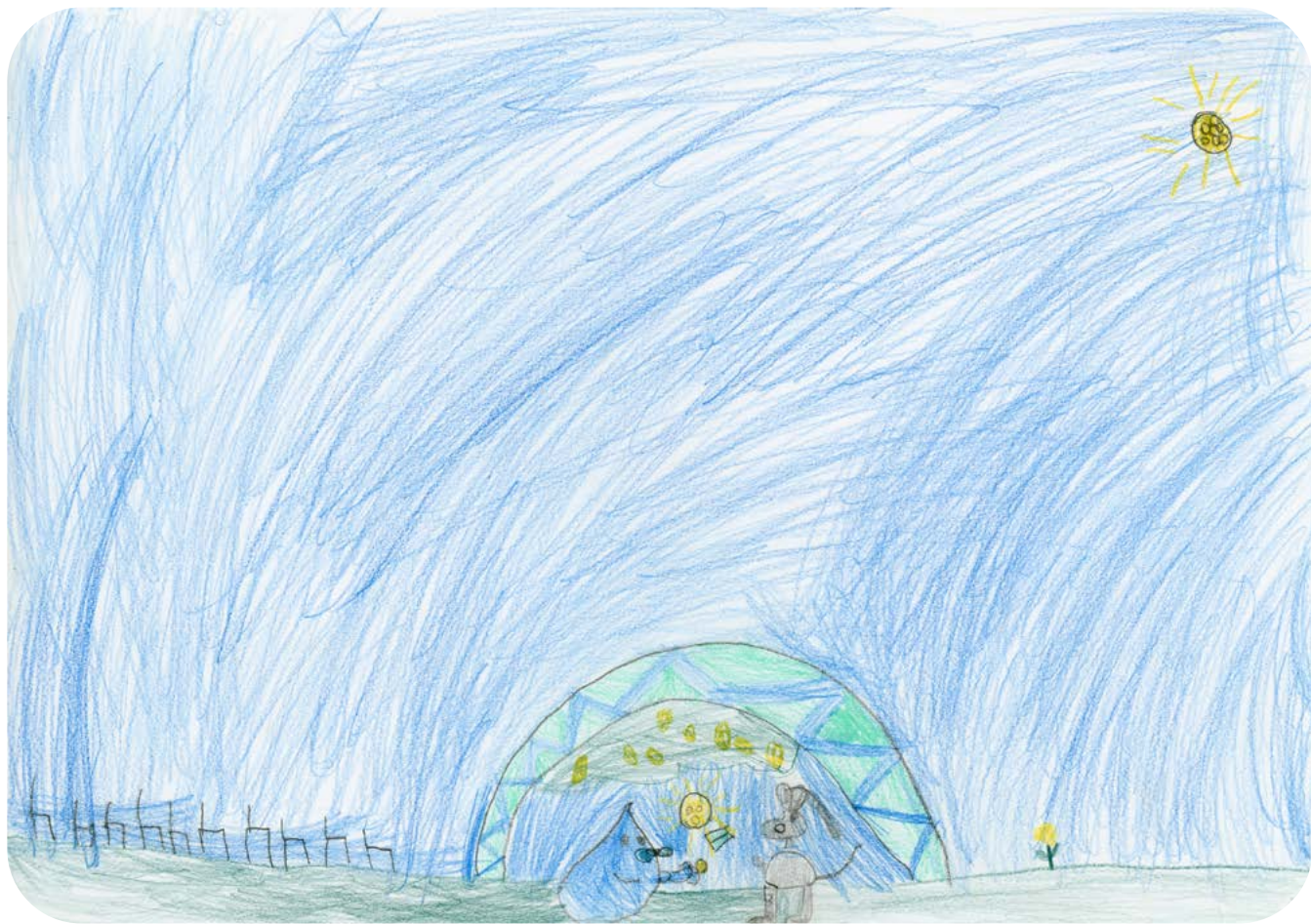
Akkor így okoskodott: „Akkor más kiút nincs, mint egy nagy ház. Ha találunk egy elég nagy házat, az lesz a férje.”

„Jaj, ne is mondj ilyet! Hiszen azt még mi is aláássuk!” Mert az egér ugye szétrágja a ház falát.

Akkor azt mondta a papa a mamának. „Legyen hát! Akkor mégiscsak egy egérhez kell hozzáadnunk!”

Így is lett.

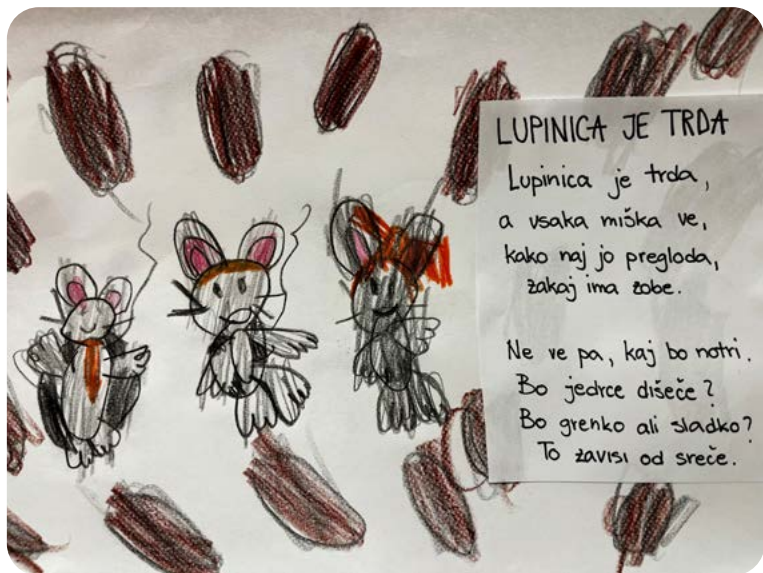

Kočiš v mejseci

Mejsec je prvin takšo svejklost emo, ka so lidjé nej mejli nauči, vsigdar so mogli delati. Biu pa je eden lapec, steri je nika nej mogo počivati, ka ga je gazda en minut nej njau, ka bi počivo. Zatok je parkuno mejsec. Mejsec ga pa je gorapotegno. Zavolo tauga je zdaj mejsec nej čisti, v njen vidimo kočiša, da vozi.

DRUŽABNA IGRA: DVE MIŠI

Ustvarjalno nadgrajevanje zgodbe: namizna igra po pravljici Dve miši

Po poslušanju in pogovoru o porabski zgodbi Dve miši so otroci v skupinah zasnovali svojo različico namizne igre, ki temelji na vsebini zgodbe. Vsaka skupina je samostojno oblikovala igralno ploščo, pri čemer so posamezna polja opremili z likovnimi simboli, povezanimi z vsebino zgodbe (npr. sonce, oblak, veter, drevo, hiša). Otroci so tudi samoiniciativno oblikovali preprosta pravila igre, s čimer so aktivno razvijali logično mišljenje, domišljijo ter sposobnosti dogovarjanja in sodelovanja.

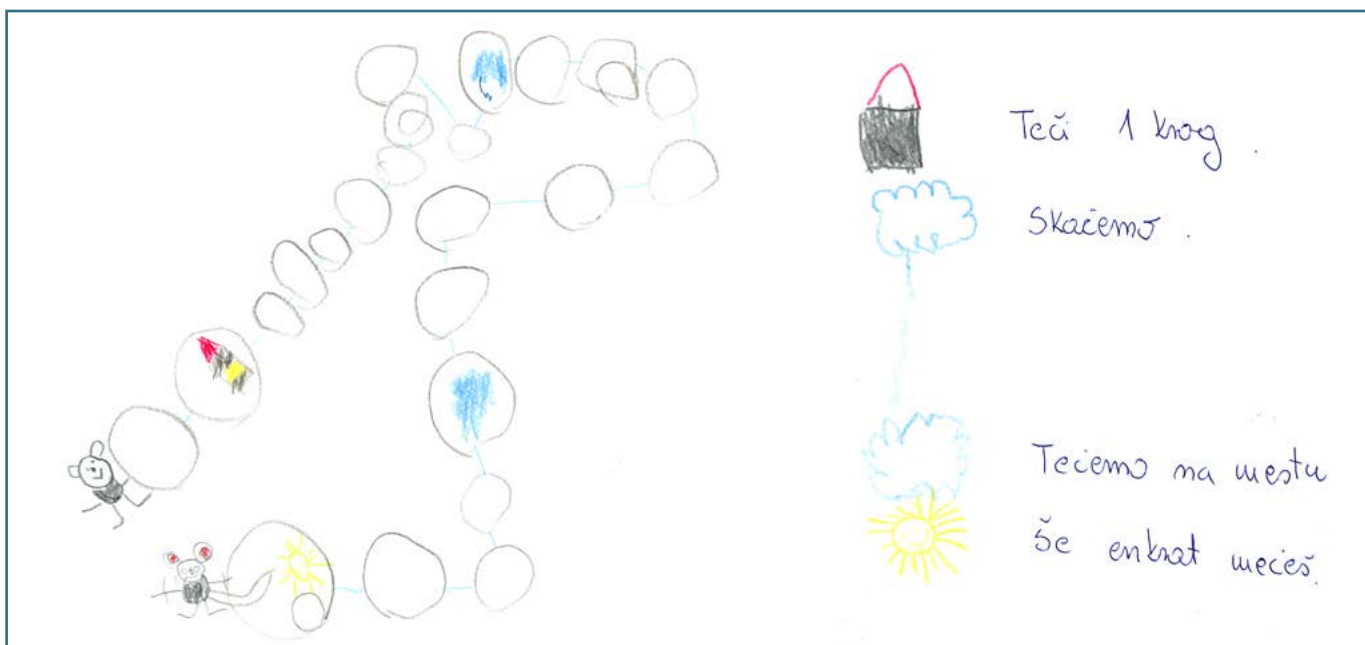
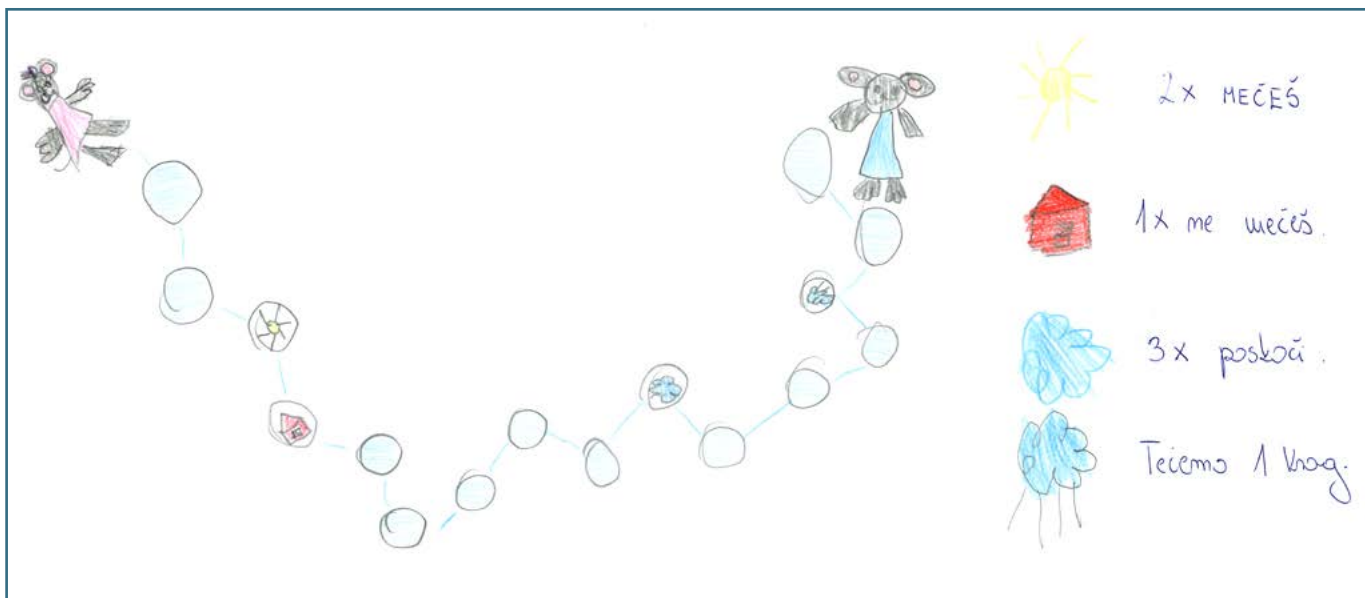
V naslednjih dneh smo igro večkrat odigrali. Posebej jih je pritegnila raznolikost pravil in nalog, ki so jih oblikovali njihovi sovrstniki, kar je spodbudilo zanimivo primerjavo različnih igralnih sistemov in razmišljanje o pravičnosti, doslednosti in zanimivosti pravil.

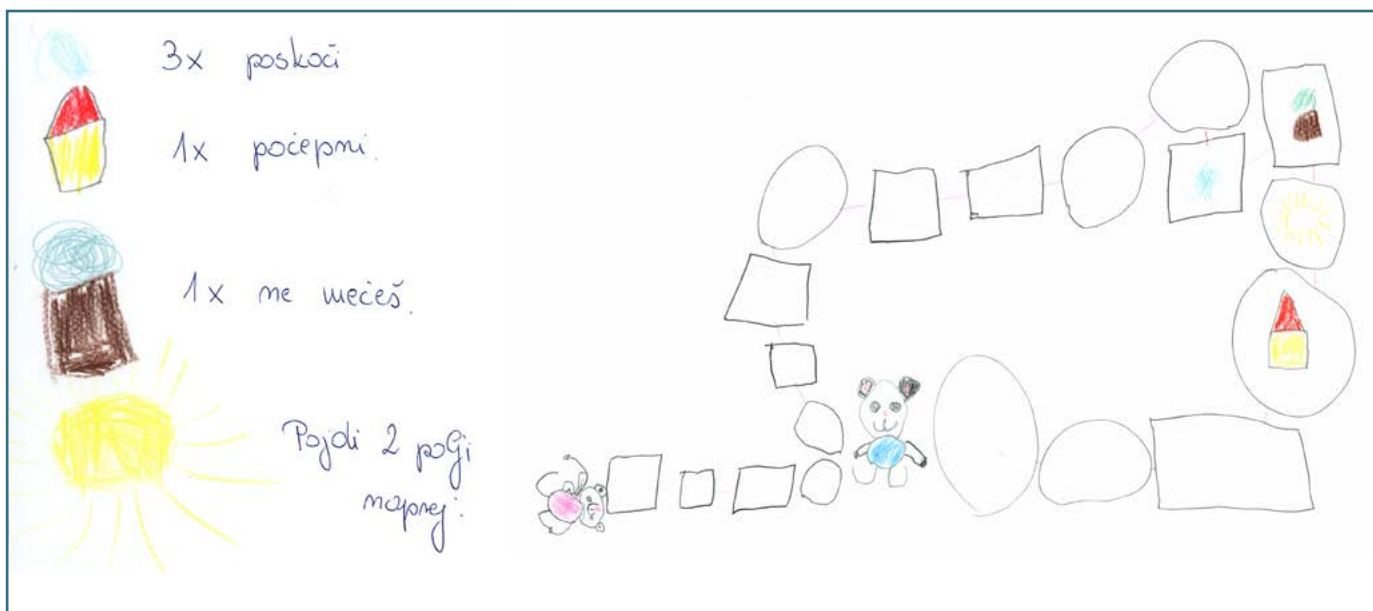
Elementi igre:

- potrebščine: igralne figure, igralna kocka
- število igralcev: 2
- cilji igre:
 - o tekmovalni vidik – katera miška prej pride na cilj,
 - o štetje točk na kocki in štetje polj – razvoj matematičnih spretnosti,
 - o razumevanje in sledenje navodilom – krepitev poslušanja, razumevanja in samoregulacije.

Pravila igre (primer skupine):

Igralca se dogovorita, kdo začne igro. Izmenično mečeta kocko in premikata figure po igralni poti. Ko se figura ustavi na polju z določenim simbolom (npr. sonce, oblak, veter, hiša ali drevo), igralec prebere oziroma sliši navodilo, ki je vezano na ta simbol, in ga mora ustrezno izvesti. Igra se konča, ko ena izmed figur doseže ciljno točko – drugo miško.

IZZIV: KDO JE RES NAJMOČNEJŠI?

Miški sta iskali najmočnejšega moža za svojo hčerko. Toda ali sta res preverili vse možnosti?

- Kdo ali kaj bi po tvojem mnenju lahko bil še močnejši od vseh naštetih (sonce, oblak, veter, dež, hrast, stavba, miš)?
- Kaj pomeni, da ima vsak svojo moč in slabost?

Vsak pripada tistemu, ki mu je najbolj podoben. Čeprav se zdi, da so velike in mogočne stvari najmočnejše, se na koncu izkaže, da je najpomembneje, da si najdemo nekoga, ki nam ustreza.

- Zakaj sta miški na koncu ugotovili, da je najboljša rešitev poroka miške z miško?
- Kako v življenju najdemo ljudi, ki nam najbolj ustrezajo?
- Kje v naravi še vidimo, da »svoj k svojemu sede«?

 POUSTVARJANJE.
DVE MIŠI, GIMNAZIJA
MONOŠTER

 POUSTVARJANJE.
DVE MIŠI, VRTEC
GORNJI SENIK

Posnetek prireditve ob kulturnem prazniku

Ta prireditev, ki sta jo pripravili Zveza Slovencev na Madžarskem in Državna slovenska samouprava, je nastala kot poklon bogati pravljичni dediščini Porabja. Navdihnjena z ljudskimi pravljicami, povezanimi s posameznimi kraji, prinaša edinstveno prepletanje pripovedi, glasbe in tradicije.

*Njajte nan té svejt
Nedužen paj ovakšen.
Aj sakši, zgrablen v njen,
Ostane nej pokvardjen.*

(Dušan Velkaverh: *Pustite nam ta svet*, prevod: Dušan Mukič)

Pravlјice Porabja – prilagoditev za lahko branje

Za potrebe šol smo pravljice priredili na raven A1 in jih prilagodili načelom lahkega branja, da bi bile razumljivejše in dostopnejše vsem učencem. Pri prilagoditvi smo upoštevali:

- **Kratke in enostavne stavke** – dolge povedi smo razdelili na krajše, kar omogoča lažje sledenje besedilu.
- **Jasno in pogosto besedišče** – uporabljene so vsakdanje besede, primerne za začetno učenje slovenskega jezika.
- **Preprosto slovnično strukturo** – stavki so oblikovani tako, da so pregledni in skladni z ravno A1.
- **Logičen in linearen potek zgodbe** – Besedila sledijo jasni pripovedni strukturi brez nepotrebnih podrobnosti, ki bi lahko otežile razumevanje.

Pravlјice, prilagojene po načelih lahkega branja, omogočajo učencem boljše razumevanje, razvijajo njihove bralne veščine ter jih spodbujajo k raziskovanju jezika in kulturne dediščine Porabja.

Literatura

Bolah, B., & Melinc Mlekuž, M., 2023. *Slovenščina v vrtcu: poučevanje in učenje jezika v vrtcih*. Slovenski raziskovalni inštitut, Trst.

Cerar, I., 2021. *Pravljične poti brez meja: družinski izleti*. Založba Rokus, Ljubljana.

Just, F., 2009. *Porabje*. Franc-Franc, Murska Sobota.

Kozar-Mukič, M., Mukič, D., Kropelj Telban, M. (ur.), 2017. *Pripovedno izročilo Slovencev v Porabju : pravljice in povedke z zvočnih posnetkov Milka Matičetovega*. Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana.

Krajcar, K., 1984. *Slovenske pravljice iz Porabja*. Tankönyvkiadó, Budimpešta.

Novak, V., Munda Hirnök, K. & Novak Lukanović, S. (ur.), 2021. *Porabje z otroškimi očmi: malo drugačen pogled*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana.

Novak, V., Munda Hirnök, K. & Novak Lukanović, S. (ur.), 2023. *Porabje z otroškimi očmi: vodnik po Porabju*. Inštitut za narodnostna vprašanja, Ljubljana.

Zupin, D., 2020. *Odkrivam svet pravljič in zgodb*. Mladinska knjiga, Ljubljana.

PORABJE Z OTROŠKIMI OČMI

Pravljični pogled

Urednice: Valentina Novak
Katalin Munda Hirnök
Sonja Novak Lukanović

Besedilo: Valentina Novak
Dušan Mukič
Štefan Kardoš

Prevod v madžarščino:
Dušan Mukič

Jezikovni pregled:
Nina Barlič

Avtorica naslovne risbe:
Júlia Dejsics

Zemljevid: Miha Brvar

Risbe otrok in videi so nastali pod mentorstvom učiteljev/-ic in vzgojiteljic Dvojezične osnovne šole in vrtca Jožefa Košiča, Dvojezične osnovne šole in vrtca Števanovci, Centralnega vrtca Játékvár (slovenska skupina Zvezdice) ter Osnovne šole in gimnazije sv. Gotarda

Oblikovanje: Jana Kuharič

Izdajatelj: Inštitut za narodnostna vprašanja, Erjavčeva 26, 1000 Ljubljana
Zanj: Sonja Novak Lukanović

Publikacijo je finančno podprlo:
Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje Republike Slovenije

Naklada: 300 izvodov

Tisk: Demat d. o. o. Ljubljana

Ljubljana 2025

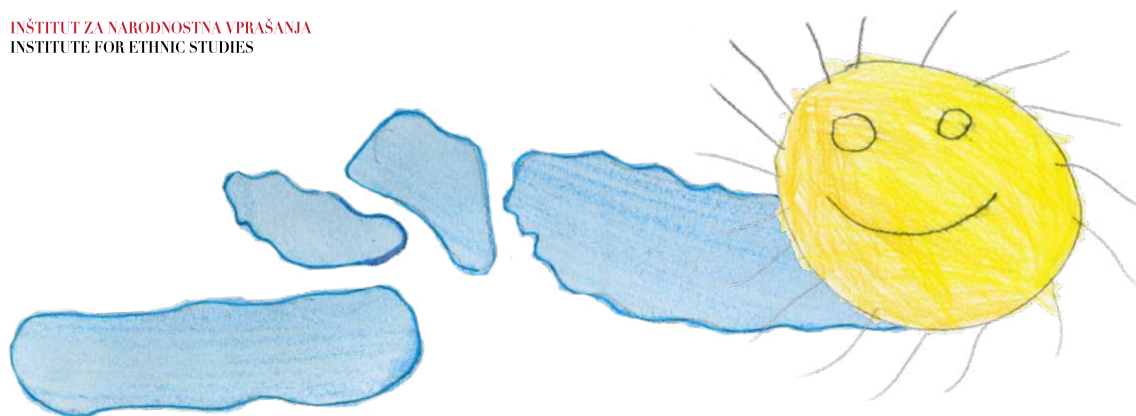
DOI: https://doi.org/10.69070/2025_4

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6 – Slovenska književnost
398.2(439:111=163.6)(02.053.2)

PORABJE z otroškimi očmi : pravljичni pogled 2025 /
[urednice Valentina Novak, Katalin Munda Hirnök, Sonja Novak Lukanović ;
besedilo Valentina Novak, Dušan Mukič, Štefan Kardoš ; prevod v madžarščino
Dušan Mukič ; zemljevid Miha Brvar]. - Ljubljana : Inštitut za narodnostna vprašanja, 2025

ISBN 978-961-6159-88-3
COBISS.SI-ID 239439363

S porabskim človekom ni šale. On hudiču
zvije prste, strašnemu Turku zmeri hlače.

Ostaja pa kljub temu skromen. Sanja o
soncu in oblakih, o palačah in bogastvu,
a ve, da je edina gotovost, ki mu je nihče
ne more vzeti, njegova porabska zemlja in
njegov slovenski rod. Redki so trenutki, ko
na to pozabi in prestopi meje.